

A Hetedhétatár szerzői

Komlós Attila

Lengyelország

5. oldal

Tám László

Kedvenc portréképeim

8–9. oldal

Bányai Tamás

**Képzelt riport
egy artistával**

25. oldal

Kocsis József

**Május, virágillat,
madárdal**

4. oldal

Kamarás Klára

Sárrika

20–21. oldal

Videcz Ferenc

Emlékmozaikok

10. oldal

Búcsú

Bogádi Kis Györgytől

3., 7., 12. oldal

Motesiky Árpád

**Felvidéki vadásznyelv
és szellemiség**

27., 31. oldal

Káplár László

Jó Ember Díj

11. oldal

Tartalom

Kocsis József:	
Május, virágillat, madárdal	4
Komlós Attila:	
Lengyelország	5
Kadosa Beatrix: A Tanár úr	
Trebbin Ágost írása	6
Bogádi Kis György:	
A „zénidőmbe”...	7
Tám László rovata:	
Kedvenc portréképeim	8–9
Videcz Ferenc:	
Emlékmozaikok	10
Káplár László Jó Ember Díj:	
Gulyás Jánosné és Gulyás János	11
Bandi András:	
Gyuri bá'	12
Emberimadás - szobrokban	
Bánki Judit Hagner kiállítása	13
Kamarás Klára könyvbemutatója	
Tóth Károly fotókiállítása	14
Fiatalok oldala	
Versek	15
Rejtvények, varázskép	16–17
Mitzki Ervin:	
Az Űszögpusztai-horgásztó	18
Szarvas István:	
Erdő Péter bíboros	19
Czupy György: Történelmi pillanatképek a nőkről	20
Kamarás Klára:	
Sárrika	20–21
Rónaky Edit: Magyarul – magyarul	
Lenkey István: A maszk mögött	22
Lenkey István: Újraindul a vízimalom a Csele-patakon	23
Dr. Vargha Dezső:	
Gulag	24
Bányai Tamás:	
Képzelt riport egy artistával	25
Trebbin Ágost írása	
Kocsis Tibor: Barátságtalanul	26
Motesiky Árpád (Felvidék):	
Felvidéki vadásznyelv – 1.	27
Szigetvári Krisztián 2/3 oldala	
Rónaky Edit: Humor	28
L. Csépanyi Katalin: Mofetta	
Regényi Ildikó írása	29
Az Alexandra újdonságai	30
Motesiky Árpád:	
Felvidéki vadásznyelv – 1.	31

L. Csépanyi Katalin

L. Csépanyi Katalin

250 Hetedhéthatár

Búcsú a nyomtatott laptól

Tizenkét és fél év után elköszön a Hetedhéthatár magazin nyomtatott változata – stílusosan: a 250. szám megjelenésével. Ezentúl az interneten él tovább a lap – azaz nem végről beszélünk, hanem az újság történetében egy másik fejezetről.

A mostani szám 32 oldalából maradt körülbelül 2000 karakter arra, hogy búcsút mondjon a kiadó-szerkesztő. De hogyan férne bele ennek a 250 számnak, az 1997 decembere óta eltelt időnek a története ebbe a pár sorba? Egy biztos: akiknek a képe most itt látható az elköszönő sorok mellett, méltóak arra, hogy emlékezzünk rájuk – meghatározó alakjai voltak a lapnak: míg éltek, addig azért, amikor elmentek, azért. Akkor adtak igazán nagy felelősséget, amikor itthagytak minket – mert akkor már miattuk is folytatni kellett... Hogy amiben ők hittek, a jó szó erejében, azt vigyük tovább helyettük is. Szántó Dezső, aki nélkül el sem indulhatott volna a Hetedhéthatár, haláláig kitartott a lap mellett főtámogatóként – neki köszönhetően élt az újság az első tíz évfolyamában. Utána próbálkoztunk mindenfelé, de egy kulturális, pártsemleges magazin kevesek szívügye volt (köszönünk is nagyon minden forintot, amit támogatásként kaptunk). Az elmúlt két évben egy-egy szám megjelenését támogatta Pécs Város Önkormányzatának Kulturális Bizottsága is, de pont az Európa Kulturális Fővárosa évében

már nem... 2010 – Pécs lett a kultúra éve. Eddig bírta a magánlap a kultúra nyomtatott szolgálatát. A Hetedhéthatár új fejezetében a www.hetedhethatar.hu web-oldalon kívül lesznek még további Hetedhéthatár-füzetek – az eddigi tizenkettőt követik a továbbiak, elsők között: Komlós Attila füzete, Bogádi Kis György emlékfüzete, Szigetvári Krisztián füzete –, könyvek – már készülőfélben van Jéki László harmadik kötete, Kamarás Klára verseskötete –, ezek a közeljövő tervei.

Köszönettel tartozik a magazin Cser Valérnak, a tördelőszerkesztőnek, a Bornus 2009 Nyomdának, a Netmester produkciónak, a Magyar Posta hírlapterjesztőinek, a pécsi Iparos Kisvendéglő Fischer urának és dolgozóinak, valamint a mindenben segédkező unokaöcsémnek, Gungl Miklósnak. Továbbra is összejövünk az Iparos Kisvendéglőben, csak nem lesz kezünkben a nyomtatott újság, hanem a laptop, amin a www.hetedhethatar.hu-ra kattintunk. Kérjük hűséges olvasóinkat, hogy tegyék ugyanezt – keressék az új írásokat a Hetedhéthatár honlapján és keresgéljenek az archívumban is!

Szántó Dezső

Szigetvári János

Mándoki László

Drelicska Attila

Solymos Iván

Káplár László

Kurucz Gyula

Hegedüs Sándor

Szentiványi Árpád

Czupy György

Juhani Nagy János

Kóta Dénes

Jéki László

Rónai Béla

Bogádi Kis György

Közérdekű magazin

Szerkeszti: **L. Csépanyi Katalin**

Kiadja a Héthatár Bt. A kiadásért a kiadó vezetője felel.

Postacím: 7614 Pécs, Pf. 59.

A kiadó címe: 7761 Kozármisleny, Mikszáth Kálmán u. 24.

Telefon/fax: 72/370-264 • Mobil: 30/575-3997 • e-mail: hethatar@t-online.hu

Internet elérhetőség: www.hetedhethatar.hu, hethatar@hetedhethatar.hu

Tördelés: Edenscript Kft. 7624 Pécs, Hungária u. 14., www.edenscript.hu

Bankszámlaszám: 50100112-12005985

Készült a BORNUS 2009 Nyomdaipari Szolgáltató Kft. nyomdájában, 7634 Pécs, Rácvárosi út 70.

Felelős vezető: Tamon Attila

ISSN-1418-1096

HETEDHÉTHATÁR

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője az

OBSERVER

Observer Budapest Médiafigyelő Kft.

1084 Budapest, VIII., Auróra u. 11.
Tel.: 303-4744, <http://www.observer.hu>

Bogádi Kis György

„Összetartozunk most már az idők végezetéig...”*

Szeretteink fogytával mindegyre árvák leszünk. Ezt siratjuk, a magunk árvaságát, a rájuk emlékezésben. Csapzottan, tépetten, némán, mint a megszedett gyümölcsfák a kertek alji ködben.

Nem könnyek jeleznek okvetlenül minden sírást. Sír az őszi szél, a hegedű, a körfűrész, a nedves, nyirkos fa a parázon, és nem gondolunk hallatán könnyre. De elkomolyodunk a népdal hallatán arra, hogy „sír az út előttem, bánkodik az ösvény”, vagy arra, hogy „ahol én elmegyek, még a fák is sírnak”, mert fájdalmat érzünk mögötte.

Vannak nyugtató sírások is, ott munkálkodhat bennünk a vágy, hogy kisírjuk magunkból a nemjót, megrontóját a belső békességnek. Ha meg tudunk egy pillanatra állni, és hagyjuk, hogy egy kis csönd telepedjék ránk, és békesség öleljen körül minket, úgy állunk – kalaplevéve, némán –, mintha régi, feledett mulasztásokat, bánást készülnénk jóvátenni, de nem tudjuk, hogyan kell elkezdeni. És mégis, mennyi minden tisztul le bennünk ebben a beszédes némaságban! Elmondjuk szavak nélkül, amit nem mondtunk el akkor, amikor kellett volna, megköszönjük a jókat, amiket elfogadtunk köszönetlenül, és megbocsátva kérjük a bocsánatot, hangtalanul. Olyan ez, mint amikor nagy loholtunkban átintegtünk egymásnak az utcán, és amit legszívesebben mondanánk, ha elérné őket a hangunk, kiül az arcunkra mosoly, aminek itt is, ott is az az üzenete, kimondatlanul, hogy megmaradtunk annak – egy tűz körül ülők –, akik voltunk, hogy összetartozunk most már az idők végezetéig.

Amióta látom, hogy hamarosan elfogy a papírom, egyre jobban félek, hogy majd

Bogádi Kis György (Tám László felvétele)

ide a végére valami bölcs summázást akarok sikeríteni. Tenném is szívesen, ha tud-

nék olyat, amiről hihetném, hogy válasz arra, amit keresek. Én idáig jutottam a nagy keresésben: tudni azt volna jó, hogy miben érdemes hinni, mert amiben hiszek, az akkor is jó, ha nem annyira az, de szép. Hogy bár még itt vannak a lucskos, latyakos, hideg-szürke foltok, itt dideregnek a barázdák hajlataiban, de az, ami mellettük sütkérezik, csilingel a bágyadt napsütésben, az már nem a tél, az már az élet: az a régóta látni, érezni vágyott tobzódása a színeknek, formáknak, illatoknak, ahogy a krókuszok, a kankalincokrok, az aranyesők sárgái visszaverik, megsokszorozzák a napsugarakat, ahogy az ibolyák, jácintok kékje visszaragyog a felhők közé az azúr színű égre. És madárhangok tisztítják meg a hallásunkat attól a felsüket zúzmarás zajtól, recsegéstől, amit a tél még ott hagyott, hogy meghalljuk és értsük jobban a húsvéti harangok hangját.

* Bogádi Kis György *Ülj a tűzünkhöz* című kötete alapján szerkesztette Kocsis József

Búcsú Nagy Öregünktől: Kisbalázstól

„Volt emberek.

Ha nincsenek is, vannak még. Csodák. Nem téve semmit, nem akarva semmit, hatnak tovább.”

(Kosztolányi: *Halottak*)

Alig múlt el húsvét ünnepe, s mi megint gyászba feketedünk. Hetedhéthatáros baráti körünk kedvelt **Bogádi Gyuri**ja ment el Rónai Béla, Tüskés Tibor után. Megyénk pedagógusai körében fogalom volt: ő volt a KISBALÁZS.

Pécsváradi, szalántai tanárként, szakfelügyelőként, majd gyermekvédőként is nagyon szerettük, mert igazi tanító ember volt. Az iskolát Németh László-i műhelynek tekintette, melyben társként dolgozik együtt tanár és diák. Nem cipelt szakkönyvekkel, jegyzetekkel teli aktatáskát, de egy-egy irodalmi folyóirat mindig volt a kezében. Tiszteltük olvasottságáért, bölcs *tudó*ként minden témához érdemi sorokat idézett. Sosem korholt, csak csendesesen tanácsolt. A hibákat szellemesen, görbe tükörben mutatta

meg. Pedagógiai szaklapok porzóan száraz írásai közül kiragyogtak egyéni stílusú cikkei. Másokat is írásra buzdított a szakmabeliek meg a Héthatáros fiatal szerzőtársak közt is. Példaadó volt anyanyelvi kultúrája. Ízlelgette a szavakat. *Nyelvet tanulok vén-ségemre* – mondogatta. *A magyar nyelvet tanulmányozom*. Látom, amint meghatottan nézi 80. születésnapjait, az ajándék számológépet, aminek használatába már nem tudja bevezetni imádott Zsófi-unokája. Hallom, ahogy éneklő – felesége, Márta palóc tájszólásával – *A Vidróczki híros nyáját*.

Gyertyát gyújtva visszaidézem barátságunk eseményeit. Tán hároméves lehetett a fiam, amikor Gyuri eljött hozzánk látogatóba, s bemutatkozott neki: – Kisbalázs György vagyok. Azt kérdezte Péter: – *Édesmama, József Attila neki írta azt, hogy: Aludj el szépen, kisz Baláz?*

Igen. Most már én is tudom, hogy Neki: *Aludj el szépen, Kisbalázs!*

Rónaky Edit

Támogatók

BIOKOM Kft.

Bázis-Art Generál

Finish 987 Kft.

Szigetvári Takarékszövetkezet

Iparos Kisvendéglő

Netmester Produkció

www.netmester.hu

Megjelent a Hetedhéthatárt az alapítástól támogató Szántó Dezső emlékére

Kocsis József

Május, virágillat, madárdal

Jelentéktelen, személyiség nélküli figura volt, tornatanárból lett igazgató; testessége, sötét keletes szemüvege inkább igazgatónak mutatta, nehéz volt már felismerni benne az egykor mozgékony, energikus testnevelőt. Hacsak célbadozási technikájának finom kidolgozottságáról nem: hatalmas kulcsosomójával tévedhetetlenül célba talált, ha azt nevelési megfontolásból egy-egy nyughatatlanabb gyerekcsoporthoz közbe hajította. A pedagógiai ráhatás emez egyedi eszközével gyakran élt, meglehet, úgy gondolta, birtokában van az igazán hatékony nevelés kulcsának. Ha mégsem vezetett ez olykor megoldáshoz, a fenyítés durvább eszköztárából vett elő alkalomhoz illőt s személyre szabottat.

Ami nem könnyű, elhibázhatja azt még egy annyira szakavatott és gyakorlott pedagógiai mesterember is, mint V. igazgató úr, az egykori tornatanár.

Pedig jól kezdődött a dolog, vidám viháncolással, lyukasóra volt kilátásban, és ez sosem jöhet rosszkor. Torkunkra forrt azonban a már kitörni készülő indiánüvöltés, amikor felfedeztük: naplóval a hóna alatt helyettesítő tanár közeledik, s hozzá nem is akárci, maga V. igazgató úr. Irodalom óra következett, a családottság halk moráját a várakozás csendje váltotta fel; a tizenégy évesek kritikus bizalmatlanságával fölmértük: kudarc lehetőségét ígéri a szokatlan szerepváltás, s várakozással tekintettünk V. igazgató úr irodalomtanári debütálására.

Az igazgató fölült az első padra, egyik lábát behajlítva a pad ülőlapjára helyezte, a másikkal az olajozott hajópadlóra támaszkodott. Leszgette a fejét, hatásvadász szünetet tartott, mint aki befelé figyel, s elmerül lassan gondolatainak mélyvizében. Ám amit az irdatlan mélyből a felszínre emelt, az méreten aluli zsákmánynak bizonyult:

– Május, virágillat, madárdal...

Csendes kuncogás volt a válasz. Ez alighanem szabad fogalmazási feladat lesz. Átláttunk rögtön a kijelölt téma érzelmi mögöttesének sűrű bozótosán: a gömbölyű farú orosz tanárnő iránti epekedés forrósította fel a szavait:

– Május, virágillat, madárdal...

Egy szerelemittas kandúr ült szemben velünk, az első pad írólapján, kigömbölyített háttal, vágyakozástól sóhajtozva, mohó és mégis

ellágyuló tekintettel a szemüvege fölött, érzégs nyervogással:

– Május, virágillat, madárdal...

Tudtunk a közöttük formálódó románcról, és nem jó szemmel néztük annak kibontakozását, legfőképpen azért nem, mert lovagi szolgálatkészségének gyakorta sajgó fenekünk látta kárát: a gyerekekre folyton panaszkodó kezdő tanárnő kedvéért képes volt végigfenekelni egy egész osztályt is egyhuzamban, ha azt remélte, ezzel elősegítheti a bimbózó szerelem virágba borulását.

V. igazgató úrnak ábrándozása lila fényben égő emelvényéről is látnia kellett, ahogyan búvópatakok módján szétárad a pimasz kamaszvidámság a padosorok között, s itt-ott a felszínre törni készülnek a szivárgó buzgárok. Legszívesebben visszavonta volna már a feladatot, visszaverődő szavainak furcsa akusztikája ebben az idegen közegben őt magát is meglepte, de még egyszer próbálkozott:

– Május, virágillat, madárdal... Nem igaz, hogy ez nem érinti meg a szíveteket. Engedjétek szabad utat az érzelmek áradásának...

Csend lett, mélységesen mély: a halk kuncogást a visszafojtott röhögés vibráló feszültsége váltotta fel. Hang nem esett, csak az arcok pirossága és a szemek csillogása árulkodott.

V. igazgató úrnak elfogyott a türelme:

– Osztály, vigyázz! Éretlen, ostoba társaság!

Egyszerre pattant föl mindenki.

– Leülni!

Egyszerre zuhant a padba az osztály.

Aztán még egyszer, hirtelen, váratlanul:

– Osztály, vigyázz!

Erre már nem mindenki számított, megbomlott a mozgás korábbi egyöntetűsége, s a talpak előbbi ágyúlövés-csattanása most géppuska-sorozathoz vált hasonlatossá.

A legutolsónak mozduló gyereket a mellén találta el a kulcsosomó. Rádler volt az, fehérbőrű, kissé kövérkés úrfiú, kitűnő tanuló, osztályelső. Sápadtan állt, arcából kifutott a vér.

– Gyere ki!

Ez ijesztően hangzott.

– Hozd a kulcsot is! Talán én menjek érte? Mozogj!

V. igazgató úr nem győzte kivárni a zavardott és tétova diákot, elébe sietett, és két hatalmas pofont kevert le neki, teljes erővel, minden

dühét beleadta, ezzel vett elégtételt az elszenvedett kudarcért.

Döbbsen álltunk.

Nem a pofon volt szokatlan, az elcsattant gyakran akkoriban. Rádler azonban, egész egyszerűen nem volt pofozható, ezt mindenki tudta, ilyen nem történhetett meg. Nemcsak mert erre soha okot nem adott volna, jólnevelt, tisztelettudó gyerek volt, eszes és szorgalmas, hanem mert nála többről volt szó: Rádler zseni volt, művész, zongoravirtuóz, különleges helye volt az iskolaközösségben, a felnőttekénél nagyobb tekintéllyel rendelkezett, ami semmi másban nem mutatkozott meg, mint annak kétségbevonhatatlanságában. Nem védőburok volt ez, hanem személyiségének természetes aurája. Amit ő tudott, azt felnőtől sem hallottuk soha: előadóművészetében több volt a szokványos interpretátorénál, káprázatos rögtönzőkészséggel egészült ki. Az ismert zongoraműveket átkötő futamokkal és akkordokkal egymásba úsztatta, játékosan kalandozott a dallamok világában, s kívánságunkra zenei tréfákat produkált: Rachmaninov Cisz-moll prelűdjébe, Chopin Forradalmi etűdjébe, Sinding Tavaszi zsongásába becsempészte azokat a motívumokat, amelyeket játéka közben „megrendeltünk” tőle, hogy aztán ismét visszatérjen az eredeti mű kristálytisza harmóniavilágába.

És most itt állt visszafozva kiskorúvá, egy sorba taszítva a tenyérbe mászó képű rosszcsontokkal, arcának mindkét felén egy-egy iszonyú bélyeggel, megszegyenülten.

Nem sajnálatot éreztünk akkor, és szikrája sem volt bennünk a félelemnek sem, inkább valami furcsa lehangoltság ömlött el rajtunk, a szégyen érzetéhez hasonló állapot, amelynek mélyén dermedten lapult a megalázottság. Ha ez megtörténhetett, akkor bármi megtörténhet bármelyikünkkel, bármikor. És teleíródott mibennünk akkor a kamaszkor formálódó nagy enciklopédiájának néhány addig tiszta lapja a kiszolgáltatottságról, megaláztatásról, emberi méltóságról.

Azon az órán a tervezett szabad fogalmazást nem írtuk meg. Óra végéig tartó vigyázz-állás volt a büntetésünk. Lehajtott fejjel, komor lélekkel álltunk, pedig az osztályterem nyitott ablakán túl nevetősen sütött a nap, a levegő tele volt tavasszal, fényvel és meleggel: május volt, virágillat és madárdal.

IPAROS KISVENDÉGLŐ

Pécs, Rákóczi út 24-26.

Tel.: 72/333-400, 30/9373-400

e-mail: info@iparoskisvendeglo.hu

www.iparoskisvendeglo.hu

Nyitva: Hétfőtől szombatig 11.30 – 22.30

Vasárnap 11.30 – 16.00

Három teremben 20-tól 60 főig elkülönített rendezvény tartható.

Fischer János üzletvezető

• Étkezési utalványokat elfogadunk:

kék és piros színekben

Ticket Restaurant

Cheque Déjeuner

Sodexo Pass

• Üdülési csekket is elfogadunk

• Bankkártyával is lehet fizetni

Főétel rendelésekor gratisz jár egy adag húsleves metélttel!

Komlós Attila

Komlós Attila

Lengyelország – 3. Északi tájakon

Lengyelországi kirándulásunkat a Mazuri-tavak vidékén folytatjuk, majd ellátogatunk egy hatalmas lovagvárba. Utazásunkat a Balti-tenger partján zárjuk, ahol felkeressük Gdanskot, Gdyniát és egy kedvelt tengerparti üdülőhelyet.

A Mazuri-tavak vidéke az aktív kikapcsolódás kedvelőinek paradicsoma. A sík terület, melyet néhány ezer évvel ezelőtt még összefüggő jég borított, ma tavakkal, folyókkal, csatornákkal sűrűn átszőtt vadregényes vidék. Bevezetésként a történelmi hangulatú Olsztynban teszünk egy sétát – ez a város a Mazuri-tavak víziturizmusának központja, de pompás műemlékei miatt is igen kedvelt úticél. Megtekintjük középkori várát, Lengyelország egyik legszebb, téglalából épült gótikus templomát, a városháza épületét és sétálunk egyet a hangulatos óváros utcáin.

A városközpont közelében húzódó parkos területen ülhetünk be túrakajakjainkba, és vághatunk neki 8 kilométeres evezős túránknak. A kajaktúra első szakasza még „városi” területen vezet, mesterséges

pedig raktárként használták. Napjainkban kedvelt turistacélpont, tartalmas idegenvezetés keretében sok érdekeséget tudhatunk meg róla.

A vár megtekintése után egy nem mindennapi hajókirándulásra indulunk, az Elblagi-csatornán Jelonki és Elblag között. A hajózással szembeni különlegessége, hogy egy rövid szakaszon a vízi járművet egy elmés szerkezet segítségével kiemelik a vízből és átvontatják egy másik csatornához, ahol a „leereszkedés” után folytatjuk utunkat immár újból a vízen. Mondani sem kell, csodálatos természeti környezetben haladunk, miközben körös-körül rengeteg vízimadár kísér bennünket utunkon.

A Balti-tenger partján fekvő városok közül legjelentősebb Gdansk. A 460 ezer lakosú város a Gdanski-öböl partján helyezkedik el, több mint egymillió lakosú városközséget alkotva Sopottal, Gdyniával, és több kisebb településsel. Gdansk egykor a Hanza Szövetség tagja volt,

Gdansk – kikötői sétány, háttérben a jellegzetes daruépülettel

A közeli Gdynia egykori halásztelepülés ma jelentős kikötőváros. A turisták azonban nem ezért, hanem a tenger élővilágát bemutató múzeuma és akváriuma miatt látogatják nagy számban.

Közkedvelt tengerparti üdülőhely Sopot. A vízpart mentén sorakozó régi nyaralók, villák, szállodák sugallják, hogy nagy múltja van az itteni idegenforgalomnak. A vízparti kikapcsolódást évtizedek óta

A Mazuri-tavak világa csatornán, majd nemsokára kiérünk az igazi természetbe. Fantasztikus, szinte paradicsomi világot fedezhetünk fel, tavirózsákkal, vízitökökkel és szebbnél szebb nyíló virágokkal, vízimadarakkal.

A vízitúrát követően nyugat felé vesszük az irányt, és ellátogatunk Malborkba. Itt áll a Német Lovagrend középkori erődtípusa. Ez a világ legnagyobb téglalából épült vára, 2000 óta az UNESCO Világörökség része. Német neve Marienburg, vagyis Mária vára. Építése a 13. században kezdődött, majd miután 1309-ben ide helyezték a lovagrend székhelyét, nagyszabású bővítések kezdődtek. 40 év alatt hatalmas erődtípusná fejlődött. Az évszázadok alatt további átalakítások zajlottak le, a hadászati funkciók mellett a várban kolostor is működött, egyes részeit

„Hajózás szárazon” – Elblagi-csatorna

sok gyönyörű épület ebből az időből származik. A legtöbb látványosságot, a szebbnél szebb épületeket az Ulica Długa (Hosszú utca) és a hosszú piac területén, vagy annak közelében láthatjuk. A főként a 17. században épült házak közötti szakaszt gyakran Királyi Útnak nevezik, mert az idelátogató királyok itt vonultak végig. Hozzá kell tenni a teljesség kedvéért, hogy a város épületeinek 80%-a a második világháborúban megsemmisült, a mai városkép a háborút követően végzett gondos rekonstrukció eredményeként jött létre.

Gdansk óvárosában

különböző kulturális események, koncertek, fesztiválok színesítik, a jazzfesztiváloktól a könnyűzenei dal fesztiválokig. Nyári estéken mindig hatalmas élet van az elegáns sétányokon, a vendéglők teraszain állandó a nyüzsgés.

(A szerző felvételei)

Malbork vára

Sopot, esti séta a szeles tengerparton

Trebbin Ágost

Búcsú a „Hetedhéthatár”-tól

Megdöbbszent hírt kaptam e-mail-en a lap főszerkesztőjétől, L. Csépanyi Katalintól. Ez év májusában, 12 és fél évi fennállás és elismertség után szünetel a „Hetedhéthatár” című újság megjelentetése.

A rövid kis üzenetből annyi bánat és keserűség áradt, hogy nem tudtam csak úgy simán napirendre térni a dolog felett. Az említett újságnak másfél éve vagyok a munkatársa, így azután a legszebb napokra nem emlékezhetek vissza. Egyre viszont igen. Amikor egy verőfényes, augusztusi délutánon beléptem – szinte teljesen ismeretlenül – az „Iparosház” kerthelyiségébe, egy kedves, törékeny, mosolygó asszonyka fogadott. Elmondta, hogy ő a főszerkesztő, és majd meglátjuk a továbbiakat...

Múlt az idő, cikkeim rendszeresen megjelentek. Idősek, fiatalok lassan engem is „családtagnak” tekintettek. Erre a szeretetre és bizalomra csak meghatottan tudok visszagondolni.

A havi – sajnos utóbb kéthavi – szerkesztőségi összejövetelekre mindig az „Iparosházban” került sor, ahol ilyen alkalmakkor a vendéglő tulajdonosa uzsonnával látta vendégül a társaságot. Az egy-egy szelet zsíros kenyér és pohárka ital mellett mindig vidám eszmecsere folyt. Tudj’ Isten, ezt a mini vendéglátást jobban értékeltem, mint egy Hiltonban elköltött díszebédet.

Számomra az élet tartogatott még egy szívet-lelket melengető meglepetést. Fischer Jánosban, az Iparos Kisvendéglő tulajdonosában, annyi év után régi kedves Nádoros kollégámat láttam viszont.

Világéletemben iszonyodtam temetésekre, szomorú eseményekre ellátogatni. Sajnos az utolsó évek nem honorálták kényeskedő érzéseimet. Elvesztettem legdrágább kincsemet, később szeretett unokatestvéretem, és most a „Héthéthatárt”. Igen, nagyon könnyű egy jóindulatú kívülállónak vigasztaló szavakat mondani, de amikor az ember rádöbben, hogy egyedül maradt, ezt a fájdalmasan nehéz és rossz érzést, egyénileg kell megélni és keservesen átszenvedni. Hogyan lesz tovább a „Hetedhéthatár” nélkül? Publikációs lehetőséget még lehet szerezni, de az már nem lesz az igazi.

Mit is tudnék írni ilyen szomorú hír után? Máskor oly élénk fantáziám most cserbenhagyott. Mit is mondhatnék, ami nem tűnne közhelynek?

Isten Veled „Hetedhéthatár”. Fejfádra legyen felírva, élt 12 és fél évet és az, hogy sok-sok bánatos családtagot és hozzátartozókat hagyta magára. Vajon Nagypéntek után valóban jön-e Feltámadás? Szívvel reméljük igen! Addig is nyugodj békében!

Kadosa Beatrix

A Tanár úr

Sarkady Sándort nagyon sokan ismerik, nem feltétlenül személyesen. A legkisebbek a dallamos és ritmikus verseivel (néhányuk megjelenésük a gyerekek kedvencei közé került), a nagyobbak verseivel, műfordításaival, irodalomtörténeti írásaival találkoztak, az erre hivatottak – mint az óvopedagógusok számos nemzedéke – a nyelvészeti és pedagógiai tanulmányait forgatják, a tárlatlatogatók és műkedvelők a művészetkritikai elemzéseit hallgatják-olvassák. Sokan ismerjük vékony, nesztelen-szerény alakját, amint az egykori Isteni Megváltó Leányai szerzetesrend soproni, Ferenczy János utcai Anyaháza, ma Benedek Elek Pedagógiai Kar (a Nyugat-magyarországi Egyetem része) épületének kapuja felé igyekeznek, ahol nyugdíjazásáig főiskolai docensként oktatta azokat, akiknek tudásán nemzedékek anyanyelvi nevelése, helyes nyelvtannal bíró beszéde, szövegírása, beszédértése, és bizony lelki szépsége és egészsége is múlik.

A soproni fiatal alkotók közössége (Soproni Fiatalok Művészeti Kollégiuma – köztük a már Kossuth-díjas Rakovszky Zsuzsa író, költő) a hetvenes években neki köszönhette alkotásaik megjelenésének lehetőségét, mentorként állt mögöttük, kivívta velük és értük az akkor elengedhetetlen rábólintást a helyi hatalmat gyakorlóktól a maga szelíd, de elkötelezett módján. A kezdeti egy-egy alkalom (Érlelő 1973, Soproni Írók Antológiája 1976) után a rendszeres fórumot (1978-tól) az ő főszerkesztésében megjelenő periodika, a Soproni Füzetek jelentette és jelenti ma is a soproni irodalmi élet szereplői számára. Az ifjú alkotók mindenkor bizton számíthatnak támogatására (mint éveken át a fiatalon elhunyt ígéretes tehetség, Herbszt Zoltán is). A helyi művészet nagy öregjei közül sokat barátjának tudhatott, mint Becht Rezső költőt, Szakál Ernő restaurátort, vagy Sterbenz Károly grafikust és másokat. Ma is gondolzza idős művészek munkáit, bevalogatva azokat a szerkesztés során, tudja, ezzel segít méltón embernek maradni a teljességétől fogyatkozó életben: jószolgálatát itt legalább olyan fontos, mint értékmentése.

Több folyóirat szerkesztésében, akár rovatvezetőként is részt vett, ma egyik szerkesztője a Várhelynek, továbbá annak a Soproni Szemlének, ahol annak idején Csatkai Endre múzeumigazgató, főszerkesz-

tő felkérésére az Ady-viták soproni visszhangjáról írt cikke alapozta meg a Szegedről 1956-ban, mintegy büntetésből elhelyezett bölcsész ismertségét a hűséges városban. Irodalomszervezői tevékenységét a város 1997-ben „Sopron Kultúrájáért”, 2005. évben Pro Urbe Sopron díjjal ismerte el.

Sarkady Sándor

meleg szelidsége, de következetesen tudnak dübörögni szavai, ha bírál, tisztességet-sértőt tesz szóvá. „Nála etikum és esztétikum azonos töről fakad” – írja róla barátja, Jánossy István az Igazság pajzsával (1991) című kötete fülszövegében – „és mindkettőnek a motorja: igényesség önmagával szemben”. Verseinek gondolatosságát, erkölcsiségét mindig precízen kimunkált formával emeli lelkünkbe.

Sok verse szolgált gyermekdalok, továbbá kórusművek szövegéül. Törzsök Béla, T. Horváth József a Télkergető gyermekverseire alkottak zenét. A „Laudatio Scarbantie”, Sopron dicsérete című, a városhoz írt himnuszát Soproni József zenésítette meg. Szokolay Sándort is megihlették versei, ő Tillai Auréllal „A soproni várostoronyra” című alkotást ünnepi kórusművük szövegéül kérték „kölcson”.

Sarkady Sándor 1935. március 7. napján született Sárádon, idén ünnepli születésének 75. évfordulóját. Kedves Tanár Úr! Sok szeretettel köszöntjük! És köszönjük...

Bogádi Kis György

A „zénidőmbe”...

Mennyit oktalankodtam valamikor drága jó nagyapám kedvenc szavajárásán, uramisten!

Igaz, volt rá okom bőven, mert így jelentette meg magát mindig a mondandó, ha kikíváncozott belőle, amit csak ő tudhatott, egyedül ő, amikor visszapillantó tükrében a lelkének rálátott egykori önmagára, s emlékezetének felvillanó képein el-elrévedt.

De nem azért kuncogtam rajta gyerekként, mert így ejtette a szót, ahogy ideírtam, hanem mert valami nagyon fontosat nem tudtam még akkor. Azt, amit csak most látok tisztábban innen, ahol állok, ahonnan most már magam is merengve visszanézek sokszor. És úgy, ahogyan ő: egy pontra meredten, mintha ott volna valami előttem, ahová nézek – kívülről rajtam –, s nem ott, ahol látom: mögöttem az időben, de bennem.

Olyanok ezek a hirtelen megtorpanások, hogy azt gondolhatná valami zölddebb korú örömködő, hogy talán elfeledte az öregember, melyik lába is jön sorra a lépésben. Mint amikor a vetítőben elakad a tekeres, vagy ha meg akarja mutatni a bűvész a filmen a trükköt, hadd örüljünk neki. Mondom, olyan, de azért csak kívülről nézvést az. Mert igaz ugyan, hogy minden pillanat, amit megértünk, a miénk volt valamiképp – együtt a hatmilliárdal –, de csak amit a magunk akaratóból és erejével meg is élünk: az a mi időnk. Ami nem csak volt, de meg is maradt annak, aminek a fénye akármilyen messziről elér ide máig, s egyetlen mozdulattal az inzertre varázsolható, ha kell. Hogy jobban értsük.

A többiben, a nyomtalanul elcsorgó időben, csak elvultunk valahogy: semmit tudón, mindentől és mindenkitől függően – kisgyerekként –, vagy felnőve már, mégis „előre köszönő” kiszolgáltatottan, akár ha elviselhetőn is, de mindenképpen feledni valón, amolyan „álmomba ne jöjjön elő”-formán; létezve már, de nem élve még. Helyünk a bakon van ugyan elég, de másnál a gyeplő, az ostor és a szó. Csak megtörtént velünk, aminek meg kellett történnie; arra folyt az életünk, amerre „lejtett”, sodródtunk az árral tehetetlenül. S ha megállt a csónak velünk, vihar múltán, egyszer valahol: nem rév volt az, nem kikötő, csak megfeneklett szárazra vetetten, a parton a roncs.

Ritka az az élet, amiben nincsenek ilyen megfeneklések, holtpontok. És szerencséje is annak, akiében vannak, ha úgy érzi is ak-

kor, hogy leszakadt az ég. Mert akár imára kulcsolt kézzel tekint fölfelé, akár az öklét rázza az égre káromkodva, ösztönösen arra talál rá, amire legelőbb szüksége lesz, hogy megmaradjon: a kezére. És így kezdődik mindenkiben mindig a „zénidőm”, aminek a közepe és garanciája is: az én.

Amikor az ember visszatekintve saját vállát kezdi veregetni, arra gondol maga is leggyakrabban, amivel hencegni tud. Különösen mostanában, hogy a „sikerorientáltságot” nem kell restellni, és nemcsak a szóban, amikor inkább tudjuk az árát valaminek, mint az értékét; a magunkét is jobban szeretjük forinton mérni, mint kárát. Úgy vagyunk még elismerést jelentő szavainkkal is, hogy nemigen aggatjuk olyan érdemekre, amiknek kézzelfogható előnyökben – gyarapodásban, hatalomban vagy legalább dicsőségben – megmutatózó hasznuk nincsen. Még a „szakadásig” való erőfeszítésnek, munkának, szorgalomnak is csak akkor jár ki a jó szó, ha valaki „vitte valamire” vele. Mert ha nem, akkor élehetetlen. Akármekkora tehetség is egy sebész, ha hagyja békességben elmenni a világból, akinek nincsen pénze a maradáshoz, az hülye. A gyalogjáró emberen nem látszik, hogy „úr”-e, de amikor beszáll a Mercedesébe, akkor már igen. De még mielőtt azt gondolná valaki, hogy irigykedem, bevallom: nemcsak ismerem, de el is fogadtam a törvényt már régen: ami van, annak lennie kellett. Változatlanul azt keresem – és nem azért, hogy tanítsak vele –: mit jelent ez a szófurcsaság: az én időm.

Amikor az ember már valamennyire kilábal a gyerekkorból – mondjuk, amikor dolgozni kezd –, az idősebb pályatársak még jó ideig látni vélik „a fenekén a tojáshéjat”, ahogyan mondani szokás kedveskedve; akkor még szívesen „ugrik el sörért”, ha nem parancsra kell. De az első „taknyos”-ra föllázad, aki már tudja, hogy nem az. És akkor a tenyerek nem ökölbe rándulnak össze, ha jól mérte föl az a fiatalember, amitől megorrolt, hanem önmagát kapta két marokra jól. És ott vagyunk újra a sajátkezüségénél, amiben a szó nem csak kezet jelent.

Amit én találtam ki, szenvedtem meg érte, hordtam ki magamban, hoztam a világra: az lesz csak része majd az én időmnek egyszer, ha fejjel, szívvel, küszködéssel, gonddal, félve, remélve, játékkal, örömmel csináltam is. Mert amit így teremtettem, azt magammal tettem, én lettem tőle más, ha nyoma se marad a kinti,

a tárgyi világban, ha nem is volt köznapi értelemben haszna, ha belebuktam is, még ha sokszor is. Se a szenvedések, se a bukások nem értelmetlenek, és ezt nem csupán hallomásból tudom.

Bogádi Kis György

Nem nagyon hiszek én az ilyen blikkfangos mondásokban, hogy „más kárán tanul az okos”, amiből az vigyorog ki, hogy az ostoba meg a magáén. Mert ha így volna, nem lépne bele az ember többször is ugyanabba az akármibe, amit csak nyomdafestéki okból nem szoktunk leírni. De abban hiszek, hogy a kudarcok segítenek másokat megérteni. És ha csak ez volna a melléfogások egyetlen hozadéka, már akkor is megérné próbálkozni, mert tét nélkül igazi játék nincsen, mint ahogy igazi szép, szent, nagy dolog sincsen játék nélkül, csak nyögvenyelés.

De a bizonytalanságnak, a várakozásnak, a reménynek íze van. És ha nem is lesz olyan, amilyennek vártuk, annak a féltve őrzött drága egyszemnek, a magunk ültette fán, kivonul a család lemosolyogni a legkisebb tenyérbe a csodát. Annak az íze jár vissza minden őszön azzal az „én időm” üzenettel, azt hiszem, amit itt kerülgetek.

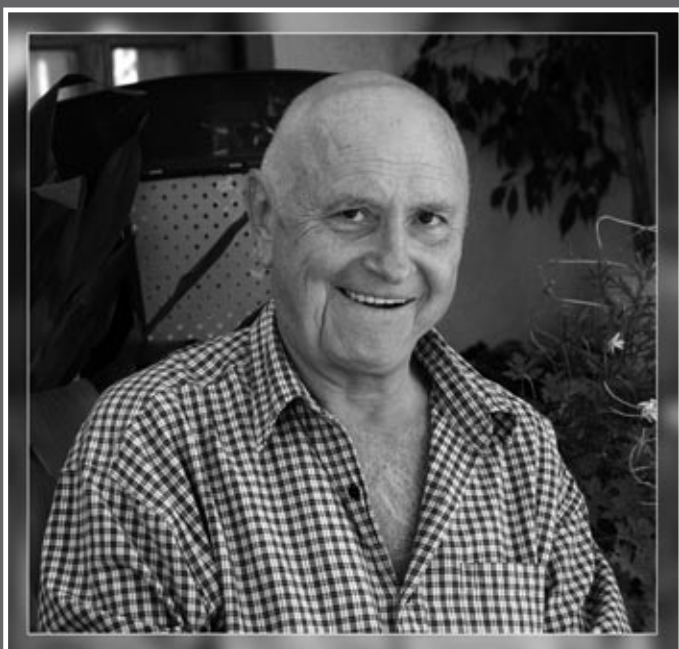
Nem tudom, sikerül-e megtalálnom, amit keresek, de azt tudom, hogy nem értékmérője a valamit tenni akarásnak se a haszon, se az, hogy sikerül-e valamit egyáltalán megcsinálni; még a teljes bukás se teszi feledni valóvá azt, amibe magunkat beleoldottuk reménynek. Ha lerágták a méteres havon a nyulak a frissen ültetett gyümölcsfák kérgét, ha a rossz teletetés miatt elpusztultak a méhcsaládok, ha elvitte a rothadás, a fagy a virágokat, ha a lelkünk egy darabkája is ott maradt velük a bajban; de ha meg tudtunk maradni állva: a mi időnk volt az – a többi a világe.

Megjelent: 2002. december 20-án a Hetedhéthatár 127. számában

Kedvenc portréképeim

Tám László képei

تأم لاسزلو

Videcz Ferenc

Emlékmozaikok

Volt egyszer egy Pécs

Videcz Ferenc

Pécsett születtem, már igencsak rég; éveim száma négy tinédzserét is lepipálná. A manapság sokat emlegetett Pécs-Kelet egy szöglete volt fióka-éveim fészke, Szent István-kori falu, amelyet – akkor még másként álltak a dolgok – fejlődésnek csatoltak a városhoz. Az egyik napról a másikra városivá vedlett helybéliék – némi morgolódással – elfogadták ezt az állapotot, de a tükék bennünket, „csutásokat” soha nem tekintettek önmagukkal egyenrangúaknak.

Szinte a betűvetéssel egy időben kezdem el versikéket fabrikálni. Mondták is a szomszédok, velünk együtt templomozó nénikék: „Ebből a gyerekből pap lesz, vagy költő!” Messziről jött, a korhoz és környezetéhez képest iskolázott, olvasott nagyapám tréfásan hunyorítva felelte: „Hát költsön, ha ahhoz van kedve, csak legyen neki miből!”

Irodalmári hevületem a forradalom napjaiban sem lankadt. Tanárain elképedve, nem kis ijedelemmel olvasták pattogó, tüzes lelkendezéseimet, aztán örökre elszüllyesztették őket. Mivel nem voltam eléggé érett és előrelátó, másolatot akkori írásaimról nem készítettem; később nem dicsekedhettem, hogy 12 évesen „ötvenhatos” voltam. Utóbb ez okból vállvergetésért sem állhattam be a valószínűtlenül hosszú nyúl sorba. Megtették helyettem mások, akik anno legfeljebb a járókából hangoskodtak, vagy még onnan sem.

Diákéveimről, első szerelmeimről regényt írhatnék, de mert mindenki azt teszi, én eltekintek tőle. Huszonkét évesen hivatásom elszólított a Városból, azóta már csak vendégként fordulok meg benne, egyre ritkábban, vagy zarándokként rokon- esetleg temetőlátogatás okán, és lassacskán e kettő is egyre inkább egybemosódik. Az emlékek szétszóródott mozaikcserepekként ötlenek föl bennem; többnyire nem a legfontosabbak.

A jelenlegi vásárcsarnok és autóbuszpályaudvar helyét hajdan a Nagypiac foglalta el. A mai érkezési oldalon még megélvő kis lapos-tetejű épület volt a forgalmi iroda. (Akkoriban nem volt veszteséges a vállalat!) Mellette fabódék sorakoztak, bennük pecsenyesütők, mindennapos zöldségesek kínálták portékájukat. Götlingerék hurkája igazi csemege volt, fiatal gyomrom egy kisebb karikát is képes volt

elnyelni belőle, lapátnyi friss kenyérszelet, négy-öt méregerős paprika társaságában. Juliska néni, anyám-korosztálybeli, mindig mosolygós asszony, ha meglátott, máris tüsténkedett: „Ugye, van néhány perce, kedveském? Visszateszem magának melegíteni, úgy igazán finom!”

Videcz Ferenc

Pécsi elégia

Tér szögletében rezignált bokor,
Köszvényes ágán roskadt utcapor,
Elrejt szuvas, félig korhadt padot.
(Hány igaz s hazug esküt hallhatott!)

Ottfelejtették. Pár koldus galamb
Látogatja s néha az estharang.
Mondják, mondják, mindig csak ugyanazt,
Számára mégis megváltó malaszt,

Mert érzi, hallja, nincsen egyedül,
Bár gyöttrő baj sajog, roppan belül,
Nem bánja. Csapong, töpreng réveteg:
Feltár beomlott, ifjú éveket.

Segítőül a szobrot kérdené,
De ő is háttal áll, a tér felé
Bámul, bronz-hajában veréb matat;
Rokkant torzó, lába kő-talpatat,

Lassan lehámlik róla névjegye:
„Leonardo...” Ki törődik vele?
Egy lány a padra rég sokszor leült,
Néha párjával, néha egyedül...

Hallja, kezében a könyvlap zizeg,
Da Vincit tréfásan érinti meg,
Majd barátjához huncutkodva szól:
„Ilyen férfit találnék valahol!”

Míg lépked kopott térkövek felett,
Két halma hullámozó imát rebeg,
Csókok közé szökik emlékkacaj,
Mit rég elnyelt idő, szmog, utcazaj.

Egy sorban álló társam megkérdezte: „Rokona az öreglány?” „Hát persze, a nénikém!” – füllentettem kapásból. „Ja, akkor már értem...” – hangzott a válasz.

A miliőhöz tartozott a mindig frissen ondolált hajú, egyébként elnyűtt ruhájú, ápolatlan, öreg „naccsága”, aki buzgón söprögetett a bodegák körül, felszedte a

tréhányabb kuncsaftok által elszórt csikketeket, papiroost. Viszonzásul hol egyik, hol másik árus látta el étellel-itallal. Vagy tucatszor elmesélte: remekül érzi magát, fiának-leányának megteremtette a szép lakást, kocsit, ő pedig – bár előkelő famíliából származik – a jelenlegi kevéssel is beéri. Becsületesen mindig annak a gebinesnek a portékáját dicsérte, akitől aznapi betevőjét kapta. Évtizedekkel később róla mintáztam „Végállomás” című novellám főhősét.

Ez a világ már mindörökre a múlté. Eltűntek a hangos, nyüzsgő piacterek, a szorosán egymásba karoló, ódon házak, az apró, intim cukrászdák, a csikorogva araszó, sárga villamosok, a csőrös, fapados, zörgő ablakú „PKV-s” (rosszmájúak olvasatában Pécs Keserves Vontatója) autóbusz-matuzsálemek, amelyek egyikén-másikán furnér helyettesítette a kitört üveget. Idősüllyesztőbe került az öreg fák nagy része; remélem, nem érem meg, amikor a Sétatér gesztenyéi, platánjai is a bio-erőmű kazánjában végzik.

Beton, aszfalt szorította ki a hajdani macskaköveket, a „személyes” üzletek helyett városrésznyi plázákban szórhatnánk pénzünket, ha volna. Teniszpályányi bugyi-boltok hivalkodnak néhány négyzetcentiméternyi, vagyonba kerülő portékáikkal; az eladó-kisasszonyok manökenpózban cseverésznek szomszédos vagy szemközti báltársnőikkel (vásárló csak elvétve akad), kirakati bábuknak nézhetnek őket a báméskodó köznép. Nem sokkal több van rajtuk, mint a vitrinekben állókon; talán arcvonásaikat rejtegetik leginkább, érzéseiket, gondolataikat (ha vannak) láthatatlanná tevő sminkjük alatt. Alekszej (nem tévedés!) Tolsztoj Aelitája ötlik eszembe róluk, a gyermekkoromban olvasott első, valódi sci-fi világa. És – úgy tűnik – be is zárult a kör. Visszajutottam oda, ahonnan elindultam: gyermekkoromba. Akkor örömmel vegyes izgalmat váltott ki belőlem, ha Pécsre utazhattam. Mára ez az érzés – mint előbb-utóbb minden szerelem – veszített vonzerejéből, nosztalgijává szelídült, megfakult. De az igazi szerelmeknek van egy kellemes oldaluk is: a Kedvest önmagunkban, bensőnkben, visszatérő gondolatainkban évtizedekkel később is hajlamosak vagyunk olyannak látni, amilyen volt hajdanán, első találkozásaink idején.

L. Csépanyi Katalin

Káplár László Jó Ember Díj

2010 – Gulyás Jánosné és Gulyás János

L. Csépanyi Katalin

Már hét éve, hogy elment Káplár László, az MTI Baranya megyei szerkesztőségvezetője, mégis itt maradt: az emlékére létrehozott alapítvány már ötödik alkalommal adta át a Jó Ember Díjat. Az idei díjátadó ünnepség április 17-én a pécsváradai várban zajlott, ahol az István király szálloda támogatóként adott méltó helyet a rendezvénynek. Káplár László barátai, kollégái, családtagjai emlékeztek az ötvenévesen elhunyt volt MTI-s újságíróra, a kiváló emberre. Az emlékek felidézésében idén közreműködött Belénassy Csaba, az MTI stratégiai alelnöke, aki 1986 és 1996 között szoros kapcsolatban volt Káplár Lászlóval: „Tíz évig laktunk egy autóban, vándorolva helyszínről helyszínre, eseményről eseményre; ő az

MTI-t, én pedig a Magyar Rádiót láttam el baranyai anyagokkal. Azóta sokfelé megfordultam, és a mostani helyemen, az MTI stratégiai alelnökeként tudom igazán használni, amit annak idején Káplár Lászlótól láttam-hallottam. Rövidre szabott élete nem tette lehetővé, hogy tudását magasabb szinten használhassa. Káplár László életművét az MTI archívuma őrzi, híradásaiból össze lehet állítani a Dél-Dunántúl, Baranya megye rendszerváltó korszakának és a drávaszögi háborúnak az eseményeit.”

Borsós István, Králik Ivánné,

L. Csépanyi Katalin és Belénassy Csaba

Káplár László életművét az MTI archívuma őrzi, híradásaiból össze lehet állítani a Dél-Dunántúl, Baranya megye rendszerváltó korszakának és a drávaszögi háborúnak az eseményeit.”

Králik Ivánné, a kuratórium tagja ismertette a 2010. évi jelölteket:

Dr. Bihari Lajos (Pécs) – háziorvos, 76 éves – orvosi teendői ellátása mellett széles körű kulturális tevékenységet végez: várak megmentése, Magyaregregyi Baráti Kör vezetése.

Czeizel Endre (Budapest) – Humanista, szülész-nőgyógyász, genetikus. A magzatvédő vitamin miatt javasolta a jelölő példaképnek.

Csépanyi Piroska – ny. nevelőtanár, mentálhigiénés, a pécsi Ifjúságért Egyesület kuratóriumának tagja.

Finta László, Budapest – a budapesti Nyitott Műhely, magánkulturális fenntartója. Önzetlenül szolgálja és kiszolgálja a kultúrát, baráti légkört teremtve évek óta ezen a helyen, ami nem nötte ki magát üzleti vállalkozássá, ugyanolyan meghitt, barátságos.

Gulyás házaspár: Gulyás Jánosné Ilona és Gulyás János, Kaposvár – **Gulyás Jánosné Ilona** saját módszert fejlesztett ki arra, hogy az énekzenei nevelés miként segítheti elő a sérült személyiség fejlődését, és e zeneterápiával halmozottan sérült gyermekeknél ért el figyelemre méltó eredményeket. **Gulyás János** több évtizede áll a kultúra szolgálatában – egykor művelődési központ igazgatójaként, jelenleg hajléktalanok és rászorulóknak önzetlen segítőként. A kultúra terjesztésére szentelte-szenteli egész életét, akármilyen közegben is volt és van. Emberségük példával szolgálhat mindenki előtt. A házaspár önzetlenségére csak két példa: a házi könyvtárunk egyharmadát a hajléktalanok könyvtárának adták, a 100 éves zongorájukat pedig a művelődési központnak.

Dr. Jéki László, Budapest – fizikus, posztumusz jelölés. Dr. Jéki László kulturális tevékenysége a tudományos ismeretterjesztés magas fokú művelését jelentette. Nemcsak a tudományokban, hanem a művészetekben is jártas volt, széles ismeretanyagával és sajátos humorával, hatalmas szókincsével mindenki számára fogyaszthatóvá tette a tudományt!

Lakner Lajos, Debrecen – a Déri Múzeum igazgatója. Sikerült elérnie – sok akadály után –, hogy Debrecen nagy kincsét, a Munkácsy-trilógiát az ország több pontján is bemutassák. Április végétől októberig például Pécsen.

Lintényi Levente, Nagyecsed – a mindössze 28 éves fiatalember már sok mindent letett eddig is az asztalra. Mindig önzetlenül cselekszik, fiatalokért és idősekért. Nagyecsed Vadlovak elnevezéssel saját gyerek

focicsapatot hozott létre. Amilyen nagy ember, olyan nagy aranytömböt ér nekünk – írta a jelölő.

Molnár Gyula, Budapest, Újbuda, XI. kerület polgármestere – felkarolja a pályakezdő ifjúságot, támogatja az időseket, a szükségben szenvedőket, a nehéz helyzetben lévőket, az egyedülálló szülőket.

Németh János, Pécs – Németh János színművész, 26 éve a Pécsi Nemzeti Színház művésze, sok éve járja Erdélyt, a Felvidéket ingyen az önálló műsoraival, csak azért, hogy a magyar kultúra eljusson azokhoz is, akik nem tudják megfizetni, de szomjaznak a magyar szót.

Paku M. Zsófia, Szeged – 24 éves. Fiatal kora ellenére már eddig is rengeteget tett Szeged kulturális életének felpozíciójáért. Megálmodta és létrehozta az ArtStab Kulturális Egyesületet, amelynek jelenleg is az elnöke. Időt, energiát, és anyagiakat nem sajnálva dolgozik azért, hogy a fiataloknak célt adjon, sikerélményekkel gazdagítsa őket.

Dr. Pásztor Zsuzsa, Budapest – a Zeneakadémia tanára, a Kovácsmódszer kifejlesztéséért, a zenei munkaképesség-gondozás területén elért eredményeiért, valamint emberségéért kapta a jelölést.

Polgár László és Polgár Klára, a Polgár sakköző-lányok édesapja és édesanyja.

Temesi Lajosné Fésüs Éva meseíró, Kaposvár – 1981-ig, nyugdíjazásáig gépiróként dolgozott. 1958-tól 20 éven át a Magyar Rádió állandó külső munkatársaként tevékenykedett: meseíróként 350 műsorban, 28 mesehangjátékban működött közre. 1973-ban A palacsintás király mese-film az ő műve alapján készült. Kivételes ember az, akinek minden szavából, minden cselekedetéből szeretet és jószág árad.

Trebbin Ágost – Pécs kulturális múltjának őrzője, emlékének ápolója.

Varga Róbert, Kaposvár – a Megyei és Városi Könyvtár igazgatója. 1972-ben került Kaposvárra, a Megyei Könyvtárba. 1993-tól igazgatója a Megyei és Városi Könyvtárnak.

Varga Róbert azon jó emberek közé tartozik, akik magától értetődő természetességgel, szeretettel „teszik, ami a dolguk”, így teremtve közösséget szűkebb és tágabb környezetükben egyaránt.

Dr. Vargha Dezső – levéltáros, Pécs történetének, neves személyiségeinek gondozója

Az alapítvány kuratóriumának döntése alapján a 2010. évi Káplár László Jó Ember Díjat Gulyás Jánosné és Gulyás János kapta. A díjat, Judit Hagner szobrászművész alkotását Tárkányi Béla, a kuratórium tagja adta át a kaposvári házaspárnak.

A rendezvényt támogatta a villányi Szársomlyó Kft. a boraival, továbbá Balogh Imre bronzöntő, aki ingyenesen készítette el a szobrot.

A díjátadás résztvevői a pécsváradai vár lovagterméből a Zengőre mentek, s a bimbózó bánati bazsarózsák társaságában emlékeztek meg a névadóról.

A Káplár László Emléke Kulturális Alapítvány kuratóriumának elnöke Bandi András (Pécs), tagjai: Borsós István (Pécs), Králik Ivánné (Siklós), L. Csépanyi Katalin (Kozármisleny), Tárkányi Béla (Debrecen).

Az alapítvány honlapja: www.hetedhethatar.hu/kaplar

A Káplár László Jó Ember Díj eddigi kitüntetettjei:

2006 – Káplár László posztumusz

2006 – Dr. Rideg Lászlóné (Pécs, Szociális Háló Egyesület)

2007 – Varga Ilona (Budapest, Magyar Rádió)

2008 – Pécsi Géza (Pécs, Kulcs a muzsikához)

2009 – László Károly (Sepsiszentgyörgy, Tamási Áron színház)

2010 – Gulyás Jánosné és Gulyás János (Kaposvár)

Piknik a Zengőn

Borsós István, Králik Ivánné,

L. Csépanyi Katalin és Belénassy Csaba

Gulyás Jánosné és Gulyás János

Tárkányi Béla átadja a díjat a Gulyás házaspárnak

Gyuri bá'

Bogádi Kis György elment. A Hetedhéthatár eddigi tizenkét és fél évében meghatározó személye volt a társaságnak. A több mint ötven állandó szerző közül volt akinek barátja volt, volt akinek mestere, volt akinek „apja-nagyapja-testvére” – fogadott rokona. Néhány képpel emlékezünk rá:

Bogádi Kis György Nienhaus Rózsával, és a 80. születésnapjára ajándékkal, a háttérben a házigazda, Szigetvári Krisztián – 2009. december

Tüskés Tibor, Nagy Anna, Bogádi Kis György és Prim Péter az Iparos Kisvendéglőben – 2008. április

Az Iparos Kisvendéglőben a szerzőtársak között, Pécsen – 2008. október

Rónaky Edittel, Kocsis Józseffel és Kocsis Tiborral, Jásdon – 2007. május

Kamarás Klárával és L. Csépanyi Katalinnal Letenyén – 2009. augusztus

Bogádi Kis György Komlós Attila kiállításának megnyitóját tartja Pécsen – 2009. augusztus

– Kérek két deci alkoholmentes oportót – mondta rekedt hangon, miközben a szemében megjelent a csibészes mosoly. És az Iparos pincére hozta.

– Egészségére, Gyuri bácsi – koccintottunk vele.

– Arra, fiam, arra – mondta elkomorodva – nem ártana.

Aztán elkezdődött a már szokásos társalgás kisebb-nagyobb csoportokban. Volt, amikor ő vitte a prímet – évekkel ezelőtt –, ám az utóbbi időben inkább csak hallgatott. Ha megkérdeztük, a kezén, karján megjelent véraláfutásokról beszélt, amikkel az orvosok sem tudtak mit kezdeni.

– Tudod, öcsi, ez már az öregség jele. Várnak már ott túl!

És sosem mondta azt, hogy ott fenn. Arra méltatlannak találta magát. Ha valaki rávette, elmesélte életét. Csak úgy, dióhéjban. Volt ő forradalmár, szinte egy hétig, mert annak nevezték ki huszonévesen. Utána megtűrt bányász-értelmiségi, aztán újra tanár, árva gyermekek támogatója. Csak úgy mellékesen két kezével kutatásott, felépített egy házat, gyermeket nevelt.

– Hát mi ebben a szokatlan? Bár lehetett volna unalmasabb is.

És közben lassan eljárt felette az idő. Ennyi. És, ja, el ne felejtsem, imádta a családját, unokáját, kis kutyáját. Olyan emberi tulajdonságok. Hozzá méltóak.

Bandi András

Emberimádás

– szobrokban –

Fenti címeikkel jelent meg Bogádi Kis György írása Bánki Judit Hagner szobraitól 2002 őszén, azt követően, hogy a Pécsi Műhelygalériában (Nőt Béla és Ilona galériájában) barátunk és szerzőtársunk nyitotta meg a Németországban élő szobrászművész kiállítását.

Bánki Judit Hagner, Bogádi Kis György és Nőt Béla a 2002-es kiállítás-megnyitón a Pécsi Műhelygalériában

Ez év őszén, szeptember 3. és 16. között a Határokon Túli Magyarokért Alapítvány Pannon Magyar Házában (Pécs, János u. 22.) lesznek megtekinthetőek Bánki Judit Hagner szobrai.

Bogádi Kis György közel nyolc évvel ezelőtti sorait idézzük: „Bánki Judit Hagner művészetében az alázat forrása, tárgya, a szentség: az Ember. Előtte, érte, miatta és vele együtt hajol a földig napon-ta wetzlari műtermében, és mutatja meg ezer alakban mindazt, amit meglátott benne: a nagyságot, a tisztaságot, az örömet, a reményt, az együvé tartozás vágyát, az egymásra utaltság terhének bensőséges szépségét, a jóságot.

Judit asszony jó mesterektől tanulta a szakmát. Magyarától is, mint például a salzburgi mesterkurzuson Varga Imrétől. De nem a kezüket kereste, hogy vezessék, hanem az antennájukat, hogy érlelő sugárzásuk érje, mint gyümölcsöt a napfény. ... Minden igaz műalkotás: tükör. Kettős tükör. Rálátni benne az alkotóra és ránk is, akiknek a világot – azaz önmagát – a művész megmutatja. Meg minket is magunknak, ha a fejünket nem fordítjuk el.”

Bánki Judit Hagner kőszobra Wetzlarban (Ludwig Hagner felvétele)

Muráth Péter

Kertalja sor megállóhely

Kocsis József *Zsákutca végállomás* című regényéhez

„Mélységes mély a múltnak kútja” – írja Kocsis József neves német kollégája, aztán belenéz. Mesél és emlékezik.

Első pillantásra a *Zsákutca végállomás* is emlékezésnek tűnik, tűnhet. A második pillantás alaposabb, látja, láttatja: ez a regény nem emlékezés. Igealakjai dacára nem múlt időben, nem a múltban játszódik. Világa regényvilág, ideje regényidő. Gondolhatnánk – nem gondoljuk –, hogy ez a regényvilág, regényidő nem több, nem más, mint regényes, mesés múlt-idézés. Élet és irodalom, regény és idő kapcsolata azonban jóval bonyolultabb (értsd most: gazdagabb) tükrözésnél és idézésnél. A jó regény – merthát Kocsis József regénye jó regény – nem a valóság tükre és az idő (fel- s meg)idézője. Mindkettőnek valahogy tára és (meg)teremtője. A *Zsákutca végállomás* ránézésre emlékezések sora: a helyszínei rajta kívül lévő helyek leírásai – van Hunyadi út, szomszéd kert, tán még Sárobgárd is a regényen kívüli valóságban valahol –; alakjai úgymond valós alakok (nekem nemszeretem szó a kulcsregény, nem is írom hát le róla) –, Irén Anna Jozefa szembejöhethet velünk az utcán, az öreg cserkészt láthattuk udvarában –; ideje dokumentálható – „1957. február 12-én meglincseltek.” írja I. A. J. apja –, de mindez (számomra, aki olvasom) mellékes. Ami számít, ami fontos, az az, ami kívül nincs – soha nem is volt, nem is lesz –, csak a regényben.

A regény világa teljes, valódi világ („habzó éggel a tetején”). Olvasás közben belemerülünk, részévé válunk, minket is meg- (újra)teremt. Hallgatjuk, nézzük, magunk is meséljük, ahogy Irén (Anna Jozefa) hallgatja, nézi és meséli. Mert az

öreg cserkész nagy munkája és Namma mégegyszeri „megmutatkozása” alkotta keretben Irén (Anna Jozefa) megy, megáll, mutatja... és mondja. Emlékezik. De az emlékek helye nem az ott, hanem az itt, mindig itt történnek a dolgok, ahol állunk; itt a házszámtáblánál, itt, a Kertalja soron,

itt, Szentlőrincen, és itt, Sárobgárdon. S nem ám a múltban, hanem „a labdapattintgatások örök jelenidejé”-ben. A mi helyünk is ez az itt, a mi jelenünk ez a jelen. Benne vagyunk a könyvben, szőröstül-bőröstül, „teljes szívünkkel, teljes elménkkel”. S azért vagyunk a regényben, „hogy valahol otthon legyünk benne”. Én most itt vagyok otthon, a *Zsákutca végállomás* nekem Kertalja sor megálló, pihenőhely. Itt hallok sokat az életről, és gondolkodom a halálról, ami félelmetes és érthetetlen, mert „... ebbe a legnehezebb belenyugodni, hogy valami csak úgy abbamarad, vége lesz, abbahagyódik, véget ér véglegesen, nyoma vész, elmúlik...”; másrészt viszont nincs is, hiszen ez a mindenestül eltűnés nem lehetséges. Az emlékezés jelenvalósága és jelenideje, ha nem is tagadja a halált, ha nem is nevet a szemébe, de farkasszemet néz vele s rálegyint.

Itt éldegélek mostanában, ebben a regényidőben, a Kertalja sori pihenőben (kücsük szuszarájnak hívják az ilyet a törökök), innen „nézek szerteszt”. Jó itt nekem nagyon, itt, a Kocsis József könyvében: nem is akarok kinézni innen, ebből a való világból a kintibe; a kinti az csak könyv, a sors könyve, s abba inkább a szomszéd Kovacsics úr szokott „belelesni”, én nem, mert „... meglehetősen unalmas olvasmány a sors könyve. Az eleje legalábbis.” Ez, amelyikben itt és most vagyok: jobb. Otthonosabb. Valódiabb.

A pécsi városvédők munkája

Az 1983 óta tevékenykedő Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület ez évben is folytatja munkáját. Vezetőségi tagja, Trebbin Ágost szervezi azokat a rendezvényeket, amelyeknek keretében neves szakemberek vállalnak előadást a város történetének egy-egy fejezetéről, illetve egy-egy neves személyiségéről. Ez irányú tevékenységét továbbra is szívén viseli az egyesület. Mivel az egyesületnek helyet adó Szent István téri Civil Közösségek Háza honlapján az egyesület is szerepel, számtalán is nyomon lehet követni munkáját.

A helytörténeti szakosztály minden év március 15-én délelőtt tiszteleg a köztemetőben nyugvó, az 1848/49-es szabadságharcban részt vett hősök sírjánál. Ez évben szintén megtették ezt, és dr. Vargha Dezső szakosztály-vezető irányításával lerótták kegyeletüket a síroknál. A Magyar Kórus- és Zenekari Szövetség helyi szervezetével közösen, a Pécsi Dalos Nap ke-

retében elsőként ez évben is az Apáca utcai Pécsi Dalárda-emléktáblánál hajtottunk fejet a régi idők pécsi dalosai emléke előtt. A Szieberth Róbert Általános Iskola Kiskórusa énekelt Dobosné Pintér Petronella vezetésével, dr. Vargha Dezső beszélt a múltrol. A közeli Kodály-szobornál Kertész Attila Liszt-díjas karnagy idézte föl a Tanár Úr emlékét, közreműködött a Mátyás király utcai Általános Iskola Kiskórusa, Balogh Mónika vezényelt. A Leőwey Gimnázium dísztermében tartott hangversenyen a Mátyás király utcai Általános Iskola Nagyórusa (vezényelt Kunváriné Okos Ilona), a pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola Leánykara (vezényelt Bontovicsné Rába Mária), a Nyugdíjas Pedagógusok Barátság Kórusa (vezényelt Gálfiné Magyar Ibolya) énekelt, és a közreműködő Bánky József zongoraművészt köszöntötték 80. születésnapja alkalmából.

Törtely Zsuzsa

Könyvbemutató Letenyén

Kamarás Klára új kötete

Nagy sikerű könyvbemutatónak adott helyet a letenyei Városi Könyvtár március végén: barátunk és szerzőtársunk, a Letenyén élő Kamarás Klára új kötetét, a *Pepita füzetek* című könyvet Dömök József, a Fáklya Művelődési Ház igazgatója ajánlotta a megjelentek figyelmébe. A regényből részleteket olvasott fel: Harangozó Józsefné, Zsóhár Zsófia, Timár József és Varga Attila.

„Emlékeink olyanok, mint a rejtett kincsek, vagy inkább, mint a fiókokba zárt képek. Vannak napi

Kamarás Klára dedikálja a *Pepita füzetek* című kötetét

használatban lévő, könnyen felbukkanó elemei, de sok a titkos fiókokban rejtőző emlék, amiről szinte nem is tudunk, és néha teljesen váratlanul találunk rájuk. Vagy inkább olyan ez, mint a hullámverés, hol ez, hol az kerül felszínre, néha drágakő, máskor szemét, vagy akár közbömbös homokszemek. Sülyyednek és emelkednek, mint

az áradás, lassú fodrokban, vagy viharos tajtékszással...” A nőkről (nemcsak) nőknek szóló regény főszereplői Éva, Gizella, Helén és Jusztí. A négy nő sorsa összefonódik, mégis mindegyikük története más és más. Hétköznapi hősök, hétköznapi történeteiben elevenednek meg a nem mindennapi női sorsok, életutak. A főszereplők – és velük együtt talán a szerzői is – hadakozva az értelmetlen, nyomtalan elmúlás ellen a számukra fontosnak tartott dolgokat örökítették meg – összegezte gondolatait a kötetről Pfeiffer Edit, a könyvtár vezetője.

Kamarás Klára

Kamarás Klára regényéből a márciusi számunkban adtunk közre részletet, Ő nem papucs címmel. (A Hetedhéthatár honlapján is elolvasható: www.hetedhethatar.hu)

Dedikálásra várók

Fekete-fehérben

Tóth Károly fotókiállítása Pécssett

Tóth Károly az 1957-ben alakult Mecseki Fotóklub alapító tagjainak egyike, 1955 és 2006 között Pécssett élt és dolgozott, azóta Budapesten lakik. Barátunk és szerzőtársunk kiállítása március 23-án népes közönség előtt nyílt meg Pécssett, a Mecseki Fotóklub galériájában. A megnyitó résztvevőit Hámori Gábor, a Mecseki Fotóklub elnöke köszöntötte, majd Tám László fotóművész baráti szavakkal mutatta be a mestert és a kiállított fényképeit.

Tóth Károly

Tóth Károly alkotásai méltán vívják ki a fotós szakma elismerését, több külföldi és hazai fotópályázat díjazottja, rangos nemzetközi elismerések birtokosa. Mindezek tények, melyek felkészültségét, munkájának alaposságát, igényességét tanúsítják. Ami viszont talán még fontosabb: Tóth Károly igazi példakép lehet mindannyiunk számára. Nem csupán

A kiállítást megnyitó Tám László

a fényképezést valamilyen szinten művelőknek, hanem mindenkinek. Tudása, tapasztalata és sikerei mellett rendkívül szerény, bölcs ember. Mostani kiállításán pécsi és baranyai felvételeit láthatta a közönség. A fekete-fehér fotókon viszont láthattuk városunk ismert és kevésbé ismert részleteit: a belváros utcáit, épületeit, a Zidina-környéket, a ködös Széchenyi teret és kissé távolabbra elkalandozva például a Villányi borvidék jellegzetes pincefalujának hófehér épületeit is.

A képek egy korszakot örökítenek meg, a huszadik század második felének pécsi és baranyai világát. Az április 20-án zárult kiállítás képei most már nincsenek a falakon, de Tám László megnyitó

beszédében elhangzott gondolatát felidézve az lenne az igazi, ha a fotográfiákat egy pécsi kiállítóhelyen állandó jelleggel láthatnánk.

K. A.

Könnyen, gyorsan szerelhető, szállítható garázsok, tárolók, felvonulási épületek, csarnokok, horgászházak, raktárak színes trapézlemezről

Alapár: 240 ezer forint + áfa

Érdeklődni lehet a 72/447-760 és a 06/30-271-9446 telefonszámokon

A mintadarab megtekinthető:

Pécssett a Kanyar u. 22. szám alatt,

Mohácson a Szőlőhegy,

Csencsevár u. 5-9. szám alatt.

Smelka Sándor**sze-lá-vi**

Gergő a dodzsemmel ment vagy hat kört
 Józsi már akkor is egy büfét keresett
 az öcsém félt az elvarázsolt kastélyban
 viszont a hordóban csak ő nem esett hasra
 Boros Zoli nem ült fel a hullámvasútra
 félt hogy összerokáz mindent
 Bükki Lajcsi a repülőgépben vert tanyát
 Eszter akkor már melltartót hordott
 de még be-beszállt öt forintért horgászni
 Szonja rövidre nyírt hajjal célba lőtt
 és nyereséyként mindig
 egy autót választott
 én pedig az óriáskeréken is
 csak elmélkedtem
 ezek voltunk mi
 nyolc kölyök Újhegyről
 és ezen a nyáron
 a kerti tábortúznél
 megesküdtünk hogy
 nem hagyjuk el egymást
 míg a halál el nem választ
 a halálra eddig
 nem lehet panasz

az ÉLET zavart minket szanaszét

Beihingen (Németország)

Prim Péter**A köd mögött**

Megyek bele a ködbe.
 Megnézem, mi van mögötte.
 Pár lépés után a látvány
 Egy fakó, törött szivárvány.
 Árnyékában hullócsillag
 Hűlő fénye csillog.

Körben, szürke, tompa árnyak.
 Kopasz fákon kopasz ágak.
 Hideg, fehér szitáló köd,
 Ez maradt az ember mögött.
 Fagyott sárban lépésnyomok,
 Órában a pergő homok.

Sokkal lassabb most az idő
 Nehezebb a bús levegő.
 Kéz ökölbe, láb vigyázzba,
 Szem becsukva, szív kitérve.
 Menj tovább és higgy magadban,
 A köd mögött egy új tavasz van!

Fiatalok oldala**Molnár Szilvia****Vágytitok**

Ahogy új életre sarjad a mag,
 S virágba vonják magukat a gyümölcsfák,
 Ahogy felszépíti fátyol-keblét minden virág,
 Ahogy csábítja csillámmal a csillagokat,
 S fénye manna-nedűvel vonja be arcomat,
 Ahogy a szirmok belseje bibe-vágyat lehel,
 Úgy akarlak szeretni fantom-szerelemmel.
 Ahogy ölet harsány-nyitottan kéjre tárja,
 Ahogy tüzsemű szél-herceget várja,
 Ahogy visszasírja érzékei nyomát,
 Úgy barázdálnám tested egy életen át.

Ágoston Piroska**ha a szél**

Mint egy fájdalmas tangó nyomasztó szenvedélye
 úgy nehezedik az éjszaka egy rozsdás falevéltre
 még meztelenül ülök itt ma éjjel a nyitott ablaknál
 ki tudja merre fújna a szél, ha kiállnék és hagynám
 hogy a teraszon fodrozza a hajam míg szárnyaim
 bontom, és hagyom, hogy alájuk kapva vágyaim
 kitalálja amit álmodtam, azt a gyönyörű dallamot
 a szél játssza nekem, hagyjunk ma minden sallangot
 te vagy alszol vagy lent állsz és remélem megvársz.

Patak Sándor**Megint...**

Mint egy álom, melyből riadtan ébredtem,
 Olyan volt az egész.
 Öletél, csókoltál és mindent elhittem,
 De eszmélni nehéz.

Azt hittem szeretve a kevés is elég,
 Úgy lettél az enyém...
 Emlékezz, mennyire félve nyúltam feléd,
 S te mily' bátran felém!

Nehéz idők jöttek nehéz helyzetekkel,
 Kitartottam mégis.
 De magam maradtam, a szerelmem nem kell...
 Bolond, aki így hisz!

Nem te vagy a hibás, a világ a gyilkos,
 Szétlövi a szívet.
 Kigomboltam ingem, úgy álltam a falhoz,
 S megint leterített.

Elfedett a sorsom könnyörtelen pora.
 Meghaltam hát ismét...
 Bár adná az Isten, s ne születnék újra,
 Sírni szerelmedért!

Szerkesztőségünk továbbra is várja a fiatalok alkotásait
 – mert a www.hetedhethatar.hu oldalon ezentúl is megje-
 lentetjük verseiket, írásaikat, rajzaikat. E-mail:
hethatar@t-online.hu vagy hethatar@hetedhethatar.hu

Francois de la Rochefoucauld gondolata		Fizetés	Valaha Szobrot avat	Egyet-értő szó Elektron	Spanyol folyó Elgondolkodó	Futball kupa v. Fekvő-hely	Végtelen Vlady	Tagadó-szó Tápláló ital	Becézett Ilona	Révedő
	1									
	Monda			Zene-szerző				Elham-vad Helyhat.rag		
	Néma kacs			Majd-nem egy						
	2	Főzelék-növény Igekötő		Ókori uralk. v. Zavaros vese		Finn táj-egység Csendben lerámolt				
Bájos				Germá-nium Páratlan róna		Orosz gk-márka Páros tofu		Popzene-karunk volt	Végtelen áfa Dolog	
Eltakarít					Végtelen norma			Akasz-tó Szem. névmás		
4		Falra erősítő	Fosztó-képző Ritka férfinév		Radír Nitrogén		Pech a kapuban Sovány ló			
Késői napszak			Teve-belső Csendben sasol	A szeb-bik nem egyede Furfang		Levegő Hűbéri haszn-élv. jog		Tyé Learat		500 Termő-földdel teszük
Mártás				100 Ádám státusa	Zavaros Sára	Gazd-i egység r. Szeptem-ber része		Tova 1		Előtag-kéntés Újít
Angol város										
			Majd-nem őszel			Fejetlen bibe			Fontos test-részünk	
			Had Kipling kigyója			Kalória rövid-tése	Úrmanó Csend-ben sűg		Adónem	
Brit Terület röv.			Kézisz-er-szám Indiai tölgyfa					Névelő Leletet ment	... Tolsztoj	
Belül hull		Állati eledel Szemé-re vet		Ker-i kö-zépérték Levél-tasak					Kevert tat	
Balga Friss			Abba fele		Korall-zátony	Létezik Többes-jel	Étel-íz-esítő ...-top		Páratlan amink Árut cím-kézem	
		Káka hangzóí Király franciaul	3,14	Tölgy angolul Hegyben futnak		Dehogy Randi Vonogató				
Útszél Karám					Óhaj Nátrium			Felü-letére Fél gúny		Tárgy-rag Lemon-dana róla
			Trója másként Fejetlen kibogoz			Utolsó posta Üres szőr		Bitang Nyugati megyénk		
Gyümölcs és madár			Térkép-gyűjtemény 1				Tör Mosdó-tál		Lóerő 50	
Olasz aj. Vacsorá-ban van		Szabó Magda műve Sáv				A Nana szerzője Somogyi fürdőhely		Lazít ... Tarda, tűzok		Angol férfinév
			Kuka-belső Fogorvos-hang		Németh L. műve Folyton múlik				Boka hangzóí Félig villan	
Decs partjai		Hullám-törő Tagadó-szó		Határ-rag Tibet-ben van		Utat átad			Csendben vázol Üres réz	
Idegen férfinév			Verdi operája Üveg r.			Állóvíz		Orosz női név Zérus		
						Afrikai nagyvad				

DRELICSKA ATTILA EMLÉKÉRE

KÉSZÍTETTE: CSÉPÁNYI PIROSKA

A keresztrejtvényt helyesen megfejtők és a megfejtést beküldők közül a szerencsés nyereménye Jéki László: A rózsakomplex függvényei című könyv. Beküldendő Francois de la Rochefoucauld gondolata június 20-ig, a szerkesztőség címére (7614 Pécs, Pf. 59.) postai levelezőlapra vagy levélben, illetve az e-mail-címre (hethatar@hethathatar.hu).

A január-februári számunk rejtvényének megfejtése:

„Ahhoz valamennyien elég erősek vagyunk, hogy mások baját elviseljük.” (Francois de la Rochefoucauld gondolata)

A helyes megfejtést beküldők közül Horváth Krisztián (1072 Budapest, Akácfa u.) olvasónk nyerte meg az 1000 horgászati eszköz című könyvet.

Francois de la Rochefoucauld gondolata	(5)	Egyik vég tagunk része ...Einstein	Zavaros Léna Mghg-pár		Könyvkiadó Meglepetéshang	Kevert eke	(2)	Korrövidítés Végtelen ósdi	Hírlap Kereski kifejezés	Menyaszszonyt
	(1)	Fémek csoportja Garone keverve			Német jég Majdnem ráemel			Tétlen stráf		
	(3)	...Regia Üres rúd	Menü					Végtelen ártér Olasz autójel		
Német sör-márka			EW	Baba-sírás Könyv részei		500 Bizonyosan régiesen	Vég nélküli ígér Hangtalan gát		50 Erdélyi folyó	
Idegen férfinév Szél igéje			Félősen elmond Pipere-márka				Tavi növény Szünet fele Zavarosan nyál			
	Kanada fővárosa 1			(4)				Őn vj. Dzsem		
Vajda J. műzsája Kétfegyű betűnk		Győzelemjel	Foszfor Bibliai bárkás	Nem is azt Kötő-szóc-ska			Való			
	Részvénytársaság Nénike	Cinnel bevont Egyipt. napisten		Növény része Szlovén népcsop.		Kortyol Győz		Átnyújt		
Félig árva Farsangi sütemény	Kölyök angolul		(6)					Dehogy Mg-i eszköz		
	Idő jele Lutécium	Észak Azonos mshg-k	Rost-növény Sír		Párosan nyír Néma ikon	Magot hint Parkolóhely				
Kétélű tör		Tűzhely sütője 1000		Kicsinyítő képző Kérdő-szóc-ska		Forrasztó eszköz Elektron				
							Angol férfinév			

KÉSZÍTETTE: CSÉPÁNYI PIROSKA

A keresztrejtvényt helyesen megfejtők és beküldők között Jéki László: Szeressétek a spagettit! című könyvét sorsoljuk ki. Beküldendő Francois Rochefoucauld gondolata június 20-ig, a szerkesztőség címére (7614 Pécs, Pf. 59.) postai levelezőlapra vagy levélben, illetve az e-mail-címre (hethatar@hethathatar.hu).

A január-februári számunk rejtvényének megfejtése:

„Minden ellenségünk halandó.” (Valery gondolata) „A tanács csak megtörtént dolgokon nem segít.” (Lessing gondolata)

A helyes megfejtést beküldők közül Szabó Judit (7745 Olasz, Kossuth L. u.) olvasónk nyerte Jéki László kötetét.

VARÁZSKÉP – 250.

DR. MÁNDOKI LÁSZLÓ NÉPRAJZTUDÓS EMLÉKÉRE

Első számunktól kezdve mindegyikben található varázskép. Dr. Mándoki László néprajztudós nemcsak rendelkezésünkre bocsátotta világhírű rejtvenygyűjteményének ezen darabjait, hanem versikéket is írt hozzájuk. Ezt a hagyományt folytatva Szigetvári-Szattinger Krisztián jóvoltából ismét versikékkel jelennek meg a varázsképek.

Aki megtalálja a képen a keresendőt, kiszínezi, a képet kivágja vagy fénymásolja, és nem rest június 20-ig borítékba téve szerkesztőségünk címére (7614 Pécs, Pf. 59.) elküldeni, megnyerhet 50 szelet csokoládét.

A bokor moccan,
Vadászszív dobban.
Felajzva a puskavas,
Hol bújik a szarvas?

A január-februári számunk varázsképén a *kocsist* megtalálók közül KISS ALEXANDRA (7624 Pécs, Szigeti út) olvasónk nyerte az 50 szelet csokoládét.

Mitzki Ervin

A béke és a csend kicsiny szigete

Az Üszögpusztai-horgásztó

Pécs-Kertváros és Kozármisleny között található az Üszögpusztai-horgásztó. A Pécsi Horgász Egylet kezelésében van ez a szép tó, mely típusát tekintve völgyzárógátas víztározó. Területe 3,5 hektár, átlagos vízmélysége 1,8 méter. Vízében ponty, amur, csuka, süllő, kárász találja meg a megfelelő létfeltételeket. Ezekre igazán nagy eséllyel lehet horgászni. Az egyesület tervszerűen telepít halakat a tóba, például 2009-ben 2631 ponty, 3400 kárász került a vízbe. (A nyári hónapokban afrikai harcsákat is telepítenek – tavaly 500 kilót –, melyek fogási lehetőségeit sok horgász kedveli.) A szabályok az országos horgászrend szerint érvényesek, de fajlagos tilalom nincs. Az éves horgász szezon jégolvadástartól befagyásig, a napi horgászidő napkelte után napnyugtáig tart. A tavon nem engedélyezett a pergetés.

A közeli városok – Pécs és Kozármisleny – forgatagától távol a béke és a csend kicsiny szigete ez a tó.

A tavon tagsági viszonyon alapuló éves engedéllyel sokan horgásznak. Szívesen fogadják a horgászturizmus kedvelőit – az előírt horgászokmányokkal rendelkezve – napos engedély kiváltásával. (Erre a PHE Pécs, Citrom utcai irodájában, valamint a tóparti halórházban van lehetőség.) A felnőtt napos engedély ára 2000 forint, ezzel 2 darab nemes hal és 2 kg egyéb hal fogható. Az ifi horgászok 900 forintos napos engedéllyel 1 darab nemes halat és 1 kg egyéb halat foghatnak. Akik egy mást követően több napot akarnak a tónál eltölteni, válthatnak három napra, illetve egy hétre szóló engedélyt.

Az Üszögpusztai-horgásztó

A tó közelében büfé működik, étkezni a szomszédos Üszögi-kastélyban lehet, ahol szállásbérelésre is van lehetőség. Többféle étkezési lehetőség közül lehet választani a Kozármislenyben található kis éttermekben, több helyen szálláslehetőségek is vannak.

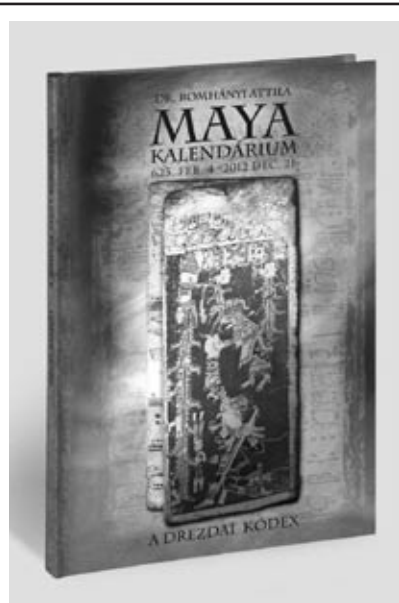
Bővebb információk a 06-72/310-119-es telefonszámon kaphatók.

Törökország – Kappadókia címmel nyílt kiállítás barátunk és szerzőtársunk,

Komlós Attila fotóiból Pécsen, a Walzer Kávéházban (Ferencesek u. 9.)

A kiállítást Ács Attila, a Magyar-Török Baráti Társaság titkára nyitotta meg május 14-én.

A 2010. június 13-ig megtekinthető kiállítás az „Utazás a török félhold körül” című EKF-PÉCS2010 rendezvénysorozat keretében kerül megrendezésre. Látogatható a kávéház nyitvatartási idejében (naponta 8:00–23:00 között).

Dr. Romhányi Attila belgyógyász szakorvos – barátunk és szerzőtársunk – legújabb munkája megfejtje a maják híres kalendáriumának „glypháit” (képírási jeleit).

A Maya kalendárium megrendelhető a Pytheas Kiadónál.

Előrendelési (kedvezményes) ár: 6900 Ft

Megjelenés utáni ár: 9500 Ft.

Előrendelését a Kiadó honlapján is leadhatja.

Pytheas Kiadói és Grafikai Szolgáltató Kft.
1221 Budapest, Ady Endre út 71.

Telefon: (06 1) 424-7822,

Fax: (06 1) 424-7823, Mobil: 06-30-257-8581

www.pytheas.hu

E-mail: pytheas@pytheas.hu

e.graphic

stúdió

- **Egyedi könyvek**
teljes kivitelezése
akár 50-100 példányban is
- **Hetilapok, periodikák**
tördelése és komplett
nyomdai kivitelezése
- **Színes plakátok készítése**
30×60 cm méretig
- **Színes és fekete-fehér**
fénymásolás és nyomtatás

Nyitva:

Hétköznap 08.00-19.00

7624 Pécs, Hungária u. 14.

Tel./fax: 72/227-350

info@edenscript.hu

Szarvas István

Vallásos meggyőződés és természettudomány

Erdő Péter bíboros válaszolt lapunk kérdéseire

Szarvas István

A magyar főpástorral Budapesten a Központi Papneveldeben a Szalézi Szent Ferenc díj átadása után beszélgettünk.

Eminenciás Uram! Kérdésem a kommunikációval kapcsolatos. Vasárnaponként reggel, ha időm engedi, a TV-ben mindig meg szoktam nézni a vallásos műsorokat. Az itt elhangzott nagyon értékes műsorok sajnos nem kerülnek leírásra. Itt értesültem például az Ön december 9-i könyvbemutatójáról. Könyvének címe „Naplójegyzetek Szent Pál évében”. A rádióműsorokban elhangzott beszélései jelentek meg így könyv alakban. Az itt elhangzottak miért nem hozzáférhetők nyomtatásban, vagy interneten?

A következőket tudom Önnek mondani. Mi írtunk egy kérvényt – lehet, hogy a többi testvéregyházak is tettek hasonlót – azért, hogy a magyar televízióban most már húsz éve látható műsorok anyagát megvásárolnánk. Bízunk benne, hogy pozitív visszajelzést kapunk. Ebben az esetben szeretnénk technikailag egy kicsit modernebb módon átjatszani, és internetes blogként, műsorválasztékként felajánlani az érdeklődőknek a püspöki kar honlapján keresztül. Ez azt hiszem egy jó lehetőség.

A következő kérdésem, Bíboros Úr, hogyan látja a tudósok valláshoz való viszonyát? Úgy tapasztaltam, hogy az igazán nagy tudósok Istenhívők. Jól látom a kérdést?

Igen. Ez különösen a természettudomány világában vehető észre. Foglalkozzék valaki egy kicsit fizikával, csillagászat, vagy akár a matematikával. Mondhatom, biztos, hogy nem fog mosolyogni az Isten-kérdésen és a vallásos meggyőződést legalábbis az egyik nagyon komoly válaszként fogja

értelmezni. „A vallásos dimenzió elválaszthatatlan a kultúrától; az emberi személy globális képzésére irányul és lehetővé teszi a tudás átalakítását életbölcsességgé” – mondta 2009. április 25-én XVI. Benedek pápa. (A szerk.)

A Newsweek 2009. július 22-i számában arról ír, hogy Eminenciád is az öt főpástor között van, akik pápaként kerülhetnek szóba. Utoljára ilyen Bakócz Tamás idejében volt.

Ez zsurnalizmus. Tényleg a szónak mondjuk a szórakoztatóbb vagy a könnyebb értelmében. Nem szabad az ilyesmit komolyan venni.

Erdő Péter életrajza

Erdő Péter esztergom-budapesti érsek, Magyarország primása hatgyermekes értelmiségi családban, 1952. június 25-én látta meg a napvilágot Budapesten. Középiskolai tanulmányait a budapesti Piarista Gimnáziumban végezte. Az esztergomi Érseki Papnevelő Intézetben, majd a budapesti Központi Szemináriumban, ezután esztergomi Érseki Hittudományi Főiskolán, majd a budapesti Római Katolikus Hittudományi Akadémián folytatott tanulmányokat. Papszentelése Budapesten 1975. június 18-án történt. 1975-1977 között Dorogon működött kápláni beosztásban, s 1976-ban a Hittudományi Akadémián summa cum laude eredménnyel teológiai doktorátust (PhD) tett.

1980-1986 között az esztergomi Érseki Hittudományi Főiskola teológiai tanára volt. 1986-ban a budapesti Hittudományi Akadé-

mian teológiából habilitált. 1986-tól 1988-ig a római Pontificia Università Gregoriana megbízott, majd 1988-tól 2002-ig meghívott egyetemi tanára. 1987-ben a római Pápai magyar intézet megbízott rektora.

Erdő Péter (jobbról) és a szerző

1990-ben pápai prelátussá nevezték ki, majd 1994-ben apostoli protonotárius lett. II. János Pál pápa 1999. november 5-én Puzzi címzetes püspökévé, egyben a Székesfehérvári Egyházmegye segédpüspökévé nevezte ki, majd a Szentatya 2000. január 6-án a római Szent Péter bazilikában püspökké szentelte, 2002. december 7-i kelettel áthelyezte az Esztergom-Budapesti Metropolitai székre, kinevezvén őt esztergomi érsekké, Magyarország primásává.

Az új primás, Esztergom 82. érseke, székfoglalóját 2003. január 11-én tartotta az esztergomi főszékesegyházban. II. János Pál pápa 2003. szeptember 28-án kinevezte a bíborosi testület tagjává. Címtemploma a Szent Balbina.

2003. október 10-én megvédte a Magyar Tudományos Akadémia doktora címet.

2007 májusától az MTA levelező tagja lett.

Titkos hatalom

Kati Marton magyar származású világhíró amerikai író és újságíró. Rádió- és tévériporterként, valamint olyan neves folyóiratok és újságok munkatársaként, mint a The New Yorker, az Atlantic Monthly, a The Times of London, a The Washington Post, a The Wall Street Journal vagy a Newsweek számos szakmai elismerést és díjat kapott. A „**Titkos hatalom**” című, 2001-ben Amerikában megjelent könyve 2009-ben jelent meg magyarul, aktualizálva.

Jelentős emberi jogi tevékenységet fejt ki egy nő és leányok jogait védő nemzetközi szervezet élén, s 2001 óta a háborús zónákban élő gyermekeket gondozó ENSZ-szervezetnek is munkatársa. 2007. novemberben nővérevel, Júliával együtt részt vett

Budapesten a II. Tudós Világ Fórumon ahol mindketten előadást tartottak. 2008. januárban Pro Cultura Hungarica díjat kapott, 2009. januárban pedig a kulturális miniszter a Magyar Kultúra Követének nevezte ki abból az alkalomból, hogy ő lett az „Extremely Hungary – Csordultig magyar” címet viselő, New York-i és washingtoni magyar kulturális évad védnöke.

A „Titkos hatalom, avagy amikor az elnök felesége beleszól a történelembe” különlegeségét az adja meg, hogy történelmi elemzés, és a szerző, ahogy a bevezetőjében írja, első kézből álló forrásokat használ. Ez a könyv nem az elnökfeleségek életének krónikája – állítja könyvében a szerző. Sokkal inkább a hatalom, a szerelem és a vészterhes keresztútjánál álló

férjéről, a feleségekről szóló tanulmány.

A könyvben szereplők: Edith és Woodrow Wilson, Eleanor és Franklin Roosevelt, Bess és Harry Truman, Jacqueline és John F. Kennedy, Lady Bird és Lyndon Johnson, Pat és Richard Nixon, Rosalyn és Jimmy Carter, Nancy és Ronald Reagan, Barbara és George Bush, Hillary és Bill Clinton, Laura és George W. Bush, Michelle és Barack Obama.

SZARVAS ISTVÁN

Kamarás Klára

Kamarás Klára

Évtizedek teltek el azóta, hogy utoljára Pécsen jártunk. Akkoriban épült-szépült, fejlődött ki az Uránvárosnak nevezett városrész. Újdonság volt számunkra az Olimpia étterem, ahova nemcsak kitűnő konyhája, hanem a mindig tiszta, szép környezet, udvarias kiszolgálás miatt is érdemes volt betérni. Mért hangsúlyozom ennyire ezeket a tulajdonságokat? Hiszen ez természetes! Ma. De akkoriban mindez szinte fényűzésnek számított.

Az ebéd és a kényelmes kávézgatás után irány a kerület új áruháza! Nem mintha vásárolni akartunk volna, hanem csak körülnézni, böngészni a nekünk, vidékieknek még szokatlan árubőségben.

Nocsak! Ismerősök. Az egyik pultnál a kiszolgálóban egy régi iskolatársamra ismerek. Ő volt a legnagyobb szájú lány az első elemiben. Örömben azonnal megszólítom. Név, idő, minden stimmel, de rám nem emlékszik. Na persze, akkor is mindig csak magával törődött.

Aztán egy vásárló állít meg. A nővére, Erzsi volt a legjobb barátnőm. Ugyancsak az elemiben. Jólesik, hogy emlékszik rám. Röptében megtárgyaljuk kivel, mi történt azóta.

Sáríka

Gyerünk tovább, a játékosztályra! A polconál sötétkék eladói köpenybe öltözött, karcsú, fiatal nő rakódik: Sáríka.

Sáríka! Pici kora óta ismerem. Egymás nyakába borulunk.

Valami olyan furcsa... tudom már! Tisztán, érthetően beszél... Pedig amikor utoljára láttam, talán tizenöt-tizenhat volt, még alig lehetett kivenni a szavából, mit akar mondani. Erősen beszédhibás volt. Nem tudom, volt-e egyetlen ép mássalhangzója. Még a nevét is így mondta: Sáli.

– Mi történt veled?

– Elváltam attól a vén disznótól – mondta ki rövid tömörséggel az elmúlt évek lényegét.

A vén disznó? Ki lehetett az a vén disznó? Tudom már!

* * *

Perc Marcsi jókedvű beleváló lány volt. Elöl-hátul minden kívánatos gömbölyűséggel megáldotta a sors. Emellett a beszélőkéje sem volt akármilyen. Az Isten is boltosnak teremtette.

Szíve vágya hamarosan teljesülhetett, mikor megismerkedett Nolmayer Ferencsel, a magán-taxissal. A szende fiút lenyűgözte a lány életvidám természete, és hamarosan megtartották az esküvőt. A fiatalasszony egy tojáskereskedőnél dolgozott, férje pedig továbbra is a főtéri taxiállomáson várta az utasokat. Kettőjük iparkodásából hamarosan egy szolid sarokház építésébe kezdtek, amelynek földszintjén Marcsi már megnyithatta az áhított saját fűszerüzletet.

A bolt a külvárosban volt ugyan, ahol már szegényebb a lakosság, de Marcsinál könnyv-re is lehetett vásárolni. Hó végén az asszony a hitelezésért még pár százalékot rátett a végösszegre, így mindenki jól járt. Mindenest tartott, aki sütött, főzött, takarított és ő maga teljesen az üzletnek szentelhette magát.

Hamarosan megszületett a házaspár gyönyörűsége kislánya: Sarolta, vagyis Sári, Sáríka, ahogyan mindenki becézte.

Reá se volt ideje az asszonynak, a gyerek el látása is a cselédre maradt. A cselédek pedig jöttek, mentek, mert sok volt a munka, kevés

(folytatás a 21. oldalon)

Czupy György

Czupy György

Történelmi pillanatképek a nőről

Nemcsak Magyarországon, de egész Európában általános volt, hogy a nő a férfival szemben csak másodrendű ember volt – még a halálban sem volt egyenlő, mivel a nőt még gyászában is kisebb gyász illette meg, mint a férfit.

A középkorban az asszony sorsa szolgasors volt, minden bajnak, gonosznak forrása, a kísértés eszköze, aki miatt elkárhozott az emberiség. Ezzel szemben a legrégebb magyar feljegyzések szerint a magyar nő nem volt férje rabszolgája: az Árpádok korában a nőnek külön vagyona is lehetett, amivel rendelkezhetett. Önállóságát jelzi, hogy a 18. századig nem vette föl férje nevét, hanem mindvégig leánykori nevét használta. Férje politikai jogait is örökölhette. (Női főispánok is voltak.) Mondhatjuk, hogy sokkal jobb helyzetben voltak, mint más európai népeknél, ahol a férj feltétlen ura az asszonynak, a házasságtörés esetében tehet vele, amit akar (de nem ölheti meg), elzárhatja, verheti, kizárhatja, és míg felesége csontját össze nem töri, addig a közvélemény nem fordul ellene. Ezt a férjjogot a magyar törvény nem ismerte, ennek ellenére mennyi lealázó jog, jognélküliség kötötte gúzsba az asszonyok életét, de volt törvény, amely

kimondta, hogy a leányt hétéves korában el lehet jegyezni, s 12 éves korában férjhez lehetett adni, ahol a választás a szülő feladata. A házasságtörő nőt halálra ítélhette a férje, viszont ezt a nő nem követelheti, mert „nagyobb és több rosszak szoktak történni az országban az asszonyok gonoszsága által”. (Kettős morál a középkorban.)

Az anyát sem becsülték kellő módon a nőben: „Hiszen az anya csak a hitvány leánygyermeket hozza létre, míg a valódi és egyedül értékes embercsemetét, a fiúgyermeket az atya hozza létre, az anya csak befogadja és dajkálja...” Ezek után nem lehet azon csodálkozni, ha olyan könyv látott napvilágot, amelynek címe a következő volt: „Megmutatás, hogy az asszonyi személyek nem emberek, az Írásból és a józan okoskodásból Napfényre hozott”.

A boszorkányperek vádlói többnyire férfiak voltak, s a vádlottak majdnem minden esetben nők. Az asszonyi nem kicsúfolása, gyalázása, hibáinak eltorzítása, kinevetése a legkedveltebb írásmű volt. Az idős asszonyok különös kedvezésben részesültek ezen a téren – minden tisztelet nélkül.

A lányokat mély alázatra nevelték, és arra a tudatra, hogy miattuk kárhozott el az emberiség. Egyetlen erénye a szemérmesség, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy a nő nem embervoltának nyugalmával, hanem nemiségének állandó, éber tudatában járjon embertársai között, emiatt pedig szégyellje magát.

Nagyon lassan haladt a nőnevelés, s elég későn kezdték elismerni a nőnevelés jogosultságát. Még 1783-ban olyan könyv jelent meg, melynek első és fő kérdése volt, hogy: társalodhat-e a nő nem a férfi nemmel?

Sok évtizednek kellett ahhoz elmúlnia, hogy rájöttek arra: „Nem mindegy, hogy a férfi mellett álló asszony nagy és szép dolgokra, vagy önző, kicsinyes dolgokra inspirálja a férfit...”

Magyarországon a prédikátorok az elsők voltak, akik a szószerkenet tárgyalták a nőkérdést. 1813-ban Herepei Ádám kezdi hirdetni, hogy „Az asszonynak, mint embernek első jussa, amit megkövetelhet a társadalomtól, a jó nevelés...” Ennek a célnak eléréséhez megannyi elfogultságnak, korlátoltságnak kellett lehullania.

SOPIANAE TOURS KFT. – Pécs, Ferencsek utcája 8. Tel.: 72/522-911
A legnagyobb osztrák-német utazásszervező Baranya megyei képviselője

(folytatás a 20. oldalról)

a fizetés. Legtöbbjüket mégis Marcsi asszony rúgta ki. Kit ezért, kit azért.

– Nem vitte ki a két serblit a hálóból – mesélte nagy hangon a boltban. – Kimosni se akarta! Azt mondta, az mindenkinek a maga dolga. Én bizony nem azért fizetek, hogy magam csináljam!

A következő lánynál ez volt a kifogás:

– Nem evett kenyeret a rántott húshoz! Micsoda szokás az? Nem bírtam nézni. Meg is mondtam neki: vagy megeszik ő is egy szelet kenyeret az ebédhez, vagy kiteszem a szűrét. Inkább elment a finnyás.

Máskor:

– Nem úgy terítette fel a szőnyeget, ahogy én szoktam, aztán azt mondta, azért, hogy szebb legyen. Azt hiszi, jobb az ízlése, mint nekem? Milyen szemtelen cselédek vannak manapság!

Sárikát fürdették, fésülték, öltöztették az egymást váltó cselédlányok, de egyébre alig maradt idejük, az anyja pedig szinte észre se vette, hogy a világon van. Az apja szerette, kényeztette, de neki is kevés ideje volt, szinte egész nap a volán mellett kellett ülnie, hogy törleszteni tudják az építkezésre felvett hitel esedékes részleteit.

Két év múlva újabb lánykával, Andreával gyarapodott a család. Nőttek a testvérek, már a pici is beszélt, sőt szebben, tisztábban, mint a nővére.

– Egyik szép, a másik okos, dicsekedett az anyjuk.

Sárka göndör, fekete haja makrancosan röpködött finom, fehér pofikája körül, kék szemével olyan ártatlanul nézett a világba, mintha ő lenne a fiatalabb, nem a húgocskája, és szinte jól állt neki a pösze gügyögés. Az anyja azt hitte, hogy buta, vagy éppenséggel a kicsi testvérét utánozza, ezért le-lekent neki pár pofont, ha már nagyon idegesítette a kislány alig érthető beszéde. Nevelés, törődés terén többre nem futotta.

Sári iskolás lett. Szülei még ekkor is alig fogták fel, hogy nagy baj van a lányukkal, hiszen olyan bájosan gügyög! Eleinte az órákon és szünetekben is bátran csacsogott, de mivel a többi gyerek kicsúfolta, egyre ritkábban szólt meg. Esténként az apja foglalkozott vele, így írni, számolni megtanult, de olvasni csak magában tudott. Bólogatott, vagy a fejét rázta, az igen, vagy a nem helyett. Marcsi jókora csemegekosárral lepte meg a tanítóját minden ünnep alkalmából, így a kislány átvirágzott az elemi alsó négy osztályán.

Amikor kitört a háború, Nolmayer Ferenc is megkapta a behívót. Autójával együtt igényt tartott rá a hadsereg.

„Muszka földön lassan jár a posta” – énekeltek a rádióban és ez így is volt. Marcsi asszony aggódva várta a híreket, közben az üzlet, a gyerekek, a háztartás, a cseléd gondja között őrlődve egyre szerencsétlenebbnek, védtelenebbnek érezte magát. Nem ő volt az egyetlen asszony, aki ezekben a nehéz időkben támaszra vágyott

és azt meg is találta azok között, akik nem voltak még – vagy már – hadra foghatók.

Dezső, akit a kislányok akkoriban Dezső bácsinak szólítottak – és előrebozsáthatom, hogy idővel ő lépett elő Sárka szóhasználatában „vén disznóvá” –, ott lakott a külvárosban, nem messze a fűszerüzlettől, egy olcsó kis albérletben. Magát újságírónak, máskor színházi szakembernek nevezte, olyan alapon, hogy írt egyszer egy cikket a helyi lapba, fiatalabb korában pedig akadt néhány kapcsolata a kóristalányok között. Volt valami járadéka valahonnan, amiből szerényen megélt, de havonta egyszer, mikor megérkezett a pénze, finom ételt, italt vett magának... már a helyi kereslethez viszonyítva. Marcsi igyekezett megszerezni az igényes vevő részére a márkás bort, a tőkehalmáj-konzervet, vagy kaviárt, ami a háborús viszonyok között nem volt csekélység. Az ingyencégek megtárgyalása azt a képet erősítette, hogy a vevő igazán finom úriember. Beszélgetés közben az asszony is elmondta bánatát, gondjait, magányosságát és hamarosan támaszra lelt a finoman öszülő, de még mindig fess férfiben.

Szerette ő a férjét és meg sem fordult a fejében, hogy bármi helytelen lenne ebben a kapcsolatban, hiszen eleinte sokszor Ferenc képét idézte maga elé ölelkezés közben. Meg aztán: eleget szenved, dolgozik, valami vigasz neki is jár ebben a rohadt életben! Ha megjött a barátja, lányait kizárta a kopár udvarra játszani ő maga pedig a hálóban tanulta az új figurákat, amikről eddig fogalma se volt és kicsit már unalmas házaselete után fantasztikus felfedezésnek érzett. Milyen lehet mindez egy fiatalabb partnerrel? Nem. Nem akart ő más szeretőt keresni. Arról ábrándozott, hogy ha Feri Isten segítségével hazakerül, hogyan tudná feltűnés nélkül bevezetni a szeretkezés terén megtapasztalt rejtelmekbe, hogy azért ne világlódjon ki, milyen tanítómestere volt.

Hónapok óta semmi hírt nem kapott a férjéről. Meghalt, vagy elfogták? Az oroszok pedig már Pécs közelében voltak. Annyi mindent lehetett hallani felkoncolásról, erőszakról. Az asszony egyre jobban félt. Ki védi meg cseperedő lánykáival együtt a rátörő katonáktól? Dezső felajánlotta védelmét és a várható ostrom idejére átköltözött Marcsihoz.

Éjszakánként egyre közelebről látszott az ágyúk torkolatúze. Már lötték a várost. Az asszony félelmében még a szokottnál is szorosabban kapaszkodott a szeretőjébe.

A szomszéd ház tetejét eltalálta egy akna. Eluralkodott rajtuk a rettenet... Fékcsikorgás... egy autó a ház előtt... Itt vannak az oroszok! Már betörték a házba?

Kivágódott a hálószoba ajtaja.

– Feri!

Az asszony majdnem mozdult, hogy a nyakába ugorjon, de még idejében ráeszmélt, hogy teljesen meztelen és mellette ott lapít a szeretője is.

Feri némán állt. Kezében erőteljesen csüngött a fegyvere... aztán megfordult és kiment az ajtón. Még hallották, hogy odakinn felzúg az autó motorja, aztán csak a becsapódások hangja töltötte be az éjszakát. Marcsi hisztériás zokogása közben mindebből már nem hallott semmit.

Először Dezső tért észre. A ruháit úgy kapkodta magára, mintha az még menthetne a helyzetben. Az asszony sikoltozva sürgette:

– Igyekezz, igyekezz! Eredj haza gyorsan! Lehet, hogy mindjárt visszajön...

Az tenné be a kaput! – villant a férfi agyába – *ha visszajön, még utóbb lepuffant mind a kettőnk!* *Ha kimegyek, akkor meg az oroszok lönek szitává... Jól nézek ki!*

Megpróbált határozott képet vágni:

– Most nem hagyhatlak magadra, megvédlek benneteket bárki ellen – mondta lovagiasan, bár kissé reszkető hangon.

Szerencsére nem volt szükség a védelmére.

Nolmayer Ferenc nem jött vissza, sem akkor, sem soha többé. Mire hajnalodott az oroszok elfoglalták a várost. A délelőtti órákban már a gyalogság hömpölygött végig az utcákon. Mindenki szörnyülködött, aki ki merte dugni a fejét a lakásából, vagy a pincéből.

– Mennyien vannak? Mint egy gigantikus nyáj, csak mennek, mennek előre... Fáradtan, de megállás nélkül... Ezek ellen akartunk mi harcolni?

A külvárosi boltocská nem csábította a katonákat. Olyan gyorsan elhaladtak mellette, hogy még a kirakata sem tört ki.

Az asszony hetekig sírdogált. Aztán beleszokott az új helyzetbe. Hónapok múlva láttam egyszer a Király utcában. Bement egy üzletbe, nyomában a bizonyos „vén disznóval”, akit Sári emlegetett.

* * *

A Nolmayer család kiesett a látókörömből. Az egész történet feledésbe merült, mint megannyi pletyka, szóbeszéd, amit az emberek öszszehordanak.

Most ott, az Uránvárosban, az új áruház pultja mellett mégis ellenállhatatlan vágyat éreztem, hogy a régi ismerősökről érdeklődjek.

– Anyukád hogy van?

– Mit tudom én! Nem is érdekel – bukott ki Sáriból a válasz. – Ezt tette, ezt tette velem! Csak a húgomat ajnározta. Kitanított, engem meg hozzáadott ahhoz a disznóhoz, a volt szeretőjéhez, hogy megszabaduljon tőle, és rám se legyen tovább gondja. Képzelheted, min mentem keresztül! Úgy tartott, mint egy rab-szolgát. Nem volt elég, amiket velem tett, a végén futtatni akart, hogy megkeressem a pénzt az ellátásomra... Akkor megszöktem. Aztán megtudtam, hogy van olyan iskola, ahol megtaníthatnak beszélni. Nagyon akartam és látod, hallod... sikerült. Megszabadultam és végre boldog vagyok.

Lenkey István

Lenkey István

Ezzel a címmel jelent meg Minorics Tünde mohácsi etnográfus csodálatosan szép könyve az idej busójárára. E tudományos megalapozottságú, sok ismeretet hordozó, mégis közérthető és élvezetes műben a szerzőnek sikerült minden olvasó számára közelhoznia az évszázadok óta ható, ezreket Mohácsra hívó, karneváli hangulatú télűző népszokást, melyet 2009 szeptemberében az UNESCO Abu Dhabiban (Arab Emírség) felvett az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára.

Sajátos alkotói módszert választott a szerző: benézett a faragott álarcok mögé, „belebújt” a busók maskarájába és lelkületébe, belülről nézte és láttatta a busó csoportok, kisközösségek világát, szokásrendszerét, magatartásformáit, rítusait, egyéni és közösségi viszonyait, azoknak a személyeknek gondolkodás- és érzésvilágát, akik vallják magukról, hogy ők nemcsak

a februári farsangban, hanem egész évben busók.

Dokumentációs célú, de művészi kivitelű fotói és átélt szövegei számos bensőséges pillanatot és érzelmi állapotot, jó hangu-

latú, esetenként humoros helyzetképeket rögzítenek.

A kötetből megismerhetjük a várost és lakosságát, a sokácokat, akik éltetik e télűző szokást, a busójárás nyelvi világát. Külön fejezet szól a mohácsi busójárás múltjáról, jelenéről, színtereiről. Nagy terjedelmet szentel a szerző a busómaszk, a busóöltözet és a kellékek bemutatására. Beszél a busószeréről, a „busótársadalom”-ról és arról, hogy apáról fiúra öröklődik e hagyomány. – Végül felsorolja azokat, akik mint maszkfaragók és kiegészítő-készítők múltban és jelenben meghatározói voltak és lesznek ennek az ünnepnek.

Angol és horvát nyelvű fordításban is olvasható Minorics Tünde tanulmánya. A kötetet gazdag bibliográfia teszi teljessé – ezzel is segítve a további ismeretek megszerzésének lehetőségét. (Pannon Kultúra Alapítvány, Pécs, 2010. 180 oldal)

Rónaky Edit

Magyarul – magyarul

„Beolvastak” nekem

Rónaky Edit

Nyelvünk igen gazdag igekötőkben. Ráadásul ez a nyelvtani kategória nagyon „mozgékony” bizonyul. Napjaink nyelvhasználatának is érdekes jelensége újabb és újabb igekötős igék létrejötte. Többségük új jelentésmozzanattal bővíti, egészíti ki az alapigét. A bizalmas, laza beszédstílusban, a szlengben kezdtek terjedni, de egyre inkább polgárjogot nyernek a köznyelvi, a szakmai és az irodalmi nyelvben is. Ilyenek: átdob, átejt, áthintáz, átvág (becsap, félvezet), átjött valami (felfogtam, megértettem), beájul (meglepődik), becsajozik (barátnőt szerez), bekrapakol (barátot szerez), bedob valamit (gyorsan bekap valamit), bedumál vkinek vmit (elhitet valakivel vmit), bedurran az agya (ideges lesz), beelőz (megelőz) beetet (elhitet), befürdik (póru jár), begerjed (indulatba jön), begorombul, begurul (megmérgeződik), beint (elutasít vkit), bejön vkinek vki, vmi (tetszik), bekattan, beköp (elárul), bekrepál (elromlik), belezúg (beleszeret), bemos vkinek (megpofozza), bepaliz vkit (becsap), bepipul, berág (mérgezős), beszív (sok szeszessalalt iszik), betart, betesz

(kellemetlenséget okoz szándékosan), be-termel vmit (megesz vmit), bevállal (önként elvállal), bezúg vmit (megeszik vmit vagy megver vkit), bezsong (felpörög), elbaltáz, elbarmol (elront vmit), eldobja az agyát (csodálkozik), elhúz, eloson, elpárolog, eltűz (meglóg), elpunnyad (elfárad), elszikál (eltussol), eltaccsol (elesik), eltapsol vmit (elherdál), elzúg vmiből (megbukik), feldob (lelkesít), felhúz (felidegesít), felpörget (élénkít, lelkesít), felszívódik (eltűnik), feltupíroz vmit (szépit, felnagyít), hazavág (elront, tönkretesz), kiakad vmi miatt (ideges lesz), kiakaszt vkit (felidegesít), kibuggyan (idegileg kikészül), kibuliz vmit (fondorlatosan elér vmit), kicsinál vkit (elbánnik vkivel), kigolyóz vkit (kiszorít, mellőz), kiidegel (felidegesít), kinyiffan, kipurcan (tönkremegy), kipecaz, kiszúr magának (kiszemel), leakaszt vmit (szerez vmit), leápol (megver), lebaltáz, lebarmol (leszid), leblokkol (elakad, leáll), lebög (szégyenben marad), lehidál (meglepődésében lemegy hídba), lelécel, lelép, lekopik (elmeleg, békén hagy), lekoppint (lemásol), lelombozódik (elszomorodik),

lenyúl (lop, kölcsönkér), lepenget, leperkál, letejel (kifizet, leadja a pénzt), lepetézik (megdöbben, megijed), lepukkan, lerobban (tönkremegy), leszúr (megszid, letol), lezsiroz (elintéz vmit), megdob vkit vmi-vel (ad vkinek vmit), megfej (pénzt kér), megfúj (ellop), megfűz (meggyőz), meghúz (megbuktat), megkattan (megzavarodik), megpattan (megszökik), megszalad neki (hirtelen meggazdagodik), megszívja (póru jár, koppan), megvág (megbuktat; pénzt kér vkitől), odateszi magát vmiben (minden tőle telhetőt megtesz), összebútoroznak (összeköltöznek), rábukik, rácuppan, rákattan, ráripan, rárópül, rávarjúzik (tetszik neki vki vagy vmi, s ezért „ráhajt”), rágyúr (rákészül), rámozdul, rástartol (udvarolni kezd), túlspiláz vmit (feleslegesen aggódik, eltúloz vmit).

Ezek az igekötős igék erőteljesek, hangulatosak, képszerűek, gyakran hangutánzó, hangulatfestők, s rendszerint nem szó szerint értendők, hanem szimbolikusak. Sok közülük csak átmeneti jellegű, egy idő után kihullik a nyelvhasználatból, mások megszilárdulnak.

Lenkey István

Újra indul a vízimalom a Csele-patakon

Lenkey István

A malom az emberiség történetében mindig fontos helyet foglalt el, mert a mindennapi kenyér, az ünnepi kalács készítéséhez nélkülözhetetlen volt a gabona őrlése, előkészítése. A hazai Szent Gellért legendából tudjuk, hogy a püspök magasztalóan szólt a magyar daráló-malomról, melyet egy leánycseléd képes volt mozgásba hozni, s mellette még énekévi is kísérte munkáját. Az évszázadok során az ország minden részén épültek hajó-, patak- és szélmalomok.

Az 1526-os gyászos csatavesztés utáni évtizedekben azonban, amikor teljesen elnéptelenedtek a Mohács környéki falvak, elpusztultak az itteni malmok is.

A török kiűzése után az 1700-as évektől vannak ismét feljegyzések mohácsi malmokról, köztük a Csele-patak malmairól. Ekkor már minden településen működött malom, voltak helyek, ahol több is. Az akkori Magyarországot figyelembe véve húsz-huszonötezer malomról vannak feljegyzések. Természetesen ebben a nagy számban benne foglaltattak a Dunán üzemelő mohácsi hajómalomok és a Csele-patak malmai is. (A 19. század közepétől e malmoknak versenytársai is

akadtak, melyek már a víz- és a széljártástól függetlenül egész évben tudtak őrölni, ezek voltak a gőzmalomok, vagy ahogy akkoriban nevezték: a múmalmok.) A különböző írások – a tulajdonos nevéhez igazodóan – több névvel is említenek egy-egy malmot. Gyakran gazdát cseréltek ezek az építmények, mégis legtöbbjük a második világháborúig, illetve az 1949-ben bekövetkezett államosításig szolgálta a környék lakosságát. Ezek a patakmalomok általában kőből, téglából és ritkábban vályogból épültek. Berendezésüket fából faragták: a malomkerék, a fogaskerekek és az egyéb alkatrészek is a molnár szakértelmét mutatták. A sok-sok évszázadot megélt patakmalomok berendezései ma már technikátörténeti kuriózumnak számíthatnának, ha a történelem szele el nem sodorta volna őket. A Csele-patak sok-sok malma közül az évszázadok viharát csupán egyetlenegy élte túl. E malmot Heréb János és neje 1930-ban vásárolta meg a hozzátartozó földterületekkel együtt. Általunk ismert formáját a harmincas években végrehajtott átalakítások során nyerte el. Az államosítás után a tulajdonosok egy ideig még lakóépületnek és raktárnak használhatták, majd kihalásukkal, az örökösök elköltözésével, a körülötte lévő földterületek közösségi munkába vételével, illetve a közeli víztároló létesítésével megszűnt használata. S bár a főépület megmaradt eredeti állapotában – mint-hogy műemléki védelem alatt állt –, az elmúlt évtizedekben semmilyen állagmegőrző munkát nem végeztek rajta. Gépészeti berendezéseit széthordták, az épület tetőszerkezete a 21. század elejére elpusztult, falait éveken át áztatta az eső és a hó.

2007-ben Mohácsi Bugarszki Norbert és családja Heréb János leszármazottjaitól megvásárolta a már-már összedőlés előtt álló épületet a még hozzátartozó egy hektárnyi földterülettel. Célul azt tűzték ki, hogy megmentse az épületet, és mielőbb újra működő malommá tegyék.

A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával 2008-ban az épület szerkezetét megerősítették, s tető

került rá. A nyílászárók elkészítése 2009-ben történt meg a Wienerberger Zrt. segítségével. A kőjáratot, a malomkereket és a munkavégzéshez szükséges többi eszközöt kiváló székely mesterek készítették a Gyergyói-medencében – a Norvég Civil Alap pályázatán elnyert pénzüsszeg felhasználásával. A Mohácsra szállított alkatrészeket a mesterek nyolcfős csapata és néhány helybeli segítő tette a helyére, majd a feltöltött tározóból kiáramló víz megmozdította a fából készült malomkereket. Valóra vált Bugarszkiék álma: több mint fél évszázad után újra gabonát őrölhet a középkori technológia szerint működő berendezés.

Az épület ma háromszintes, fafödemes, terméskőből, égetett téglából és vert vályogfalból emelt ház. A pincerészben lévő vizesházzal télen is lehetett működtetni a malmot. A földszint és a padlástér a berendezéseknek ad helyet.

A megújult és életre kelt vízimalom a Szent Miklós nevet kapta. Már látogatható is, bár a malom- és őrléstörténeti bemutatóval is szolgáló múzeumi rész és a környezet rendezése még sok-sok munkát igényel. A tulajdonos és a működtető Mohácsi Városszépítő és Városvédő Egyesület további célja, hogy a mohácsi és a környékbeli iskolások számára olyan kézműves foglalkozásoknak adjon helyet, melyekre az iskola falain belül nincs lehetőség, például korongozás, papírmerítés, gyertyaöntés. A tetőtérben konferenciaterem kialakítását tervezik kulturális rendezvények céljára, az udvaron pedig családoknak, baráti társaságoknak adnak lehetőséget hangulatos időtöltésre szabadtéri kemencével, szalonnasütő helyekkel. Így válhat a Szent Miklós malom – a térség egyetlen működő patakmalmaként – Mohács újabb idegenforgalmi látványosságává.

Dr. Vargha Dezső

Dr. Vargha Dezső – Szolzszenyicin halála ürügyén

Fejezetek a GULAG történetéből

12. rész: A gyilkolás 1945 előtt és után zavartalanul folytatódott

Népek, volt hadifoglyok irtása, deportálása

Nem volt elég, hogy milliók haltak meg a német támadás idején, majd a különböző frontokon, Sztálin és köre a világháború alatt gátlástalanul folytatta tovább a népirtást. Képesek voltak az amerikaiak „hátaban”, Mexikóban baloldali zavargásokat szítani, az „örök ellenség”, Trockij jégcsákányos meggyilkolását megszervezni. A Legfelsőbb Tanács Elnöksége pedig 1941. augusztus 28-án rendeletet hozott a Volgai Német Köztársaság, Szaratov, Sztálingrád és környéke németjeinek kollektív deportálásáról Kazahsztánba, Szibériába a tömeggyilkos Ivan Szerov tábornok vezetésével. Ez az országban szétszórta a németek 82%-át érintette, de hozzá kell számolnunk azokat a tízezreket is, akiket kivontak a szovjet hadsereg kötelékéből, és a „Munka Hadserege” büntető zászlóaljába sorolták.

Ezt tetézték meg a balkárok, csecsenek, ingusok, kalmükök, karacsajok, krimi tatárok 1943 novembere és 1944 júniusa, és a bolgárok, görögök, kaukázusi hemcsinek, krimi örmények, kurdok, meszhet törökök 1944 júliusa és decembere között Szibériába, Üzbegisztánba, Kirgiziába történő száműzetésével. A GULAG táboraiba hurcoltak létszáma 1944 januárja és 1946 januárja között több mint 45%-kal nőtt. A szovjet titkosszolgálat – amely akkor az NKVD nevet viselte – Berija vezetésével továbbra is gátlástalanul, könyörtelenül hajtotta végre az újabb embertelen tetteket. A gyilkolás, a pusztítás, a szenvedés tehát tovább folytatódott. A világ nagy képmutatása volt, hogy a második világháború szovjet győzelmei „elfedték” azt az önpusztító, gyilkos szerepet, amelyet közben saját népei ellen követtek el, és ezt minden gátlás nélkül kiterjeszthették a megszállt Kelet-Közép-Európa országaira is!

Közben, a második világháború visszafoglaló hadműveletei során a balti országok, Fehér Oroszország, Ukrajna, Moldova területén is működésbe lépett az NKVD, könyörtelenül levervén a szovjet hatalom ellen kibontakozó ellenállást, üldöztetve az „ellenséges elemeket”, újabb tömegeket deportálván a GULAG-ra.

A németek oldalán harcoló Vlaszov tábornok hadseregén a vereség után

rettenetes bosszút álltak a szovjetek. A tábornokot és tisztjeit kivégezték, altisztjeit, katonáit Szibériába száműzték. Nem is beszélve a német hadifogságba esett szovjet katonák sokaságáról, akik az egyik borzalomból a másikba estek, amikor a háború végén őket is Szibériába deportálták.

A GULAG táborainak újabb „föltöltése”

Ürügyet a további bolsevik bosszúra a világégés után is talált a hatalom. 1946. szeptember 19-én „a betakarítást szabotáló ellenséges és osztályidegen elemek, a termelés dézsmálói és fecsérői” ellen hoztak rendelkezéseket. Ezzel egy időben pedig az egyéni gazdaságok és a „kolhozok alapszabályának megsértői” ellen is „harcot” indítottak. 1947. június 5-én pedig az állami és a kolhoz tulajdon elleni „vétséget” büntették szigorúan, sőt már a jelentési kötelezettség elmulasztását is. Folytatódott az ukránok, a balti államok lakosai elleni üldözések is. Ismét jött tehát az éhínség, az üldözés, a deportálás. Ott folytatták Sztálinék tehát, ahol 1945 előtt abbahagyták...

1953 elején a GULAG táboraiban kb. 2 750 000 rabot őriztek. Az egyik fajta munkatelepek száma 500 volt az ország különböző részein, mindegyikben 1000-5000 köztörvényes rabbal, akiket felelős részben 5 évnél kisebb büntetésre ítélték. Az ország északi-keleti részén volt még 60 nagy fegyintézet („munkatábor”), több tízezer politikai és köztörvényes rabbal, akiknek a büntetése túlhaladta a 10 évet. A „különleges rendszerű táborok” száma 15 volt, amelyek a BM 1948. február 7-i titkos utasítása alapján létesültek. Itt a „különlegesen veszélyes” politikai rabokat őrizték, akiknek a száma 200 000 volt. Ez utóbbiban a halálozási arány igen magas volt, de állandó volt az „utánpótlás”. Ez volt az egyik rendszer. Volt azonban egy másik tábor-rendszer is, ahol újabb 2 750 000 foglyot őriztek. Amikor 1951-ben Kruglov tábornok, belügyminiszter elégedetlenségében országos szemlélet szervezett, nagyon feszült helyzettel, szervezetlenséggel, termelékenység-kiesséssel találta szemben magát a helyszíneken. Ezek megmutatkoztak a kor nagy beruházásainak: a kujbisevi és a sztálin-

grádi vízi erőmű, a turkesztáni csatorna, a Volga-Don csatorna megvalósításának tetemes késésében.

Koncepciós perek, gyilkosságok a „vég” előtt is

A Sztálin halála előtti éveket is koncepciós perek jellemezték. A „leningrádi per” kommunista pártvezetőinek pere 1950. szeptember 30-án éjfélkor ért véget, egy óra (!) múlva már ki is végezték Kuznyecovot, Rogyionovot, Popkovot, Voznyeszenszkijt, Kapusztyint, Lazutyint. Hasonlóan zárt ajtók mögött ért véget a Zsidó Antifasiszta Bizottság tagjainak „pere” 1952. július 18-án, ahol először 13, majd újabb 10 vádlottat ítélték halálra, végeztek ki. A többi 100 pedig 10-től 25 évig terjedő börtönt vagy táborfogságot kapott. 1953. február 19-én tartóztatták le Ivan Majszkij külügyminiszter-helyettest, angoliai nagykövetet, aki a verések során „bevallotta”, hogy maga Churchill szervezte be angol kémnek! Cionista orvosok és az állambiztonsági (!) szerveknél tapasztalt „lazaráság” miatt több, nagyszabású koncepciós per terve bontakozott ki, amikor – máig tisztázatlan körülmények között – Dzsugasvili/Sztálin 1953. március 5-én meghalt. A világtörténelem legnagyobb szélhámosa és gyilkosa múlt ki, akinek véres tetteit, több tíz millió ember halálát, még több ember nyomorúságát „köszönheti” az emberiség! Volt mit tanulnia tömeggyilkos „mesterétől”, Lenintől, maga és cinkosai bűneivel még most sem számolt le igazán országa és a világ „baloldali” fele!

Látogassa meg Magyarország internetes emlékportálját a www.elhunytak.hu címen!
Ezen a portálon Ön egy 25 évig fennmaradó személyre szóló emlékdalt hozhat létre elhunyt szerettei emlékére.
Az emlékdalok szabadon látogathatók és kereshetők különböző szempontok szerint.

Bányai Tamás (Észak-Karolina)

Képzelt riport egy artistával

– Csapjunk a közepébe. Lenyűgöző írásai vannak. Hogyan csinálja?

– Egyszerű. Nekem ugyanis nyűg az írás. Éva asszony szerint is nagyon nyűgös vagyok.

– És mitől, ha szabadna kérdeznem?

– Ingyenchúzódásom lett.

– Na ne! És ezt hogy szerezte?

– Éva asszony diósbájlit akart sütni. Ő tudja, hogy nagy ingyenc vagyok. A fára viszont nekem kellett felmászni a dióért. Hát, mit mondjak, leestem róla.

– Nem nagy ügy. Maga artista volt valamikor. Azoknak tanították a műesést.

– Csakhogy ez egy valódi esés volt. Arra nem tanított senki.

– Magától se jött rá?

– Arra igen, hogy többé ne másszak fára. Mert akkor megint ingyenchúzódásom lesz. Az pedig nagyon leköt.

– Igen?

– Ach, ja. Ide az ágyhoz.

– Tereljük másra a szót. Egyik novellája a kottalapozóról szól, a másik az üstdobosról. Több olvasója is észrevette, hogy kötődik a zenéhez.

– Persze. Nálunk ez családi hagyomány.

– Hagyományt akart mondani.

– Nem. Haggyámán. Testvérem mindig rám szólt: haggyá mán a zenéddel, mert fejbe csaplak. Az ő füle nem volt elég vajútos.

– Ennek ellenére, gondolom, örül neki, hogy egyre gyakrabban jelennek meg az írásai.

– Inkább tart tőle.

– Hogyhogy?

– Mert neki a rémálmaiban jelennek meg. Mondta is a múltkor: megint át kellett menjek a túloldalra.

– Miért?

– Megjelent egy írásom a szeme előtt. De ügyes gyerek. Kikerülte.

– Nem csoda. Ő is artista volt. Ha jól emlékszem trióban szerepeltek.

– Nem csak ott. Sok más helyütt is. Érdekes, éppen Rióban nem léptünk fel soha. Még Riával sem. Pedig ő énekel is. Mi meg szambázunk volna. De nem jött össze. Mint ahogy az új autóra való sem jött össze. Pedig most kéne. Hiába építették ezt a sok gyalogjárdát, ha nem tudok gyalogolni.

– Hál' istennek, írni még tud.

– Meg olvasni is. Pedig sokan hiszik rólam, hogy analfabéta vagyok. Holott én is jártam iskolába.

– Ha egy pár szóban ecsetelné nekünk...

– Az nem megy. Ecsetelni a Gyürk szokott, őt viszont elnyelte egy mély festékesbödön. Inkább szóban, ha lehet. Vagy írásban.

– Szóban. Az írás nyűg. Most már én is tudom. Hogy viszonyult a Ketye-Kütyü Disznó sikeréhez. Nemrég jelent meg a Sikolyban. Azóta sokan sikonganak. Nem teher a népszerűség?

– Ajjaj! De még mekkora! Fogadnom is kellett egy tehertaxit. Aztán meg a horvát rádió is interjúzik velem.

– Látszik. Elég nyüzöttül néz ki. Mint akit meginternyűztak.

– Nem is hagyom magam lefotózni.

– Akkor ezt hagyjuk. Inkább a terveiről beszéljen.

– A terveim? Meg akarom írni az egész zenekart. Ebből kottányit sem engedek. Például a brácsást. Erre egy cigány nóta ichletett: három mázsa köménymag, jaj, de brácsó legény vagy. Meg a xilofonost is. Manapság a mobilfónok idejében az emberek elfelejtkeznek a xilofonosról. Nem volna szabad. Aztán ott van még a Klari felesége is. A Klarinét is meg kell írjam. Olyan szép hangja van, nem is tudom, hogy fogom írásban kifejezni.

– Ugyan! Magának ez könnyen megy. A nyelve...

– Fel van vágva. Éva szerint is sokat pofázok. Vissza. Pedig nem volna szabad. Az orvos is mondta. Aki visszapofázik, az előbb-utóbb ráfizet. Az én koromban meg már nagyon kell vigyázni. Főleg most, hogy már nem tudok a sarkamra állni.

– Kiszolgáltatottnak érzi magát?

– Kiszolgáltanak. Ágyba kapom a reggelit.

– Írni is az ágyban szokott.

– Azt nem. Ott csak früstökölök meg pajzánkodom.

– Köszönjük szépen, hogy vállalkozott a riportalany szerepére. Az olvasói is nyilván örülni fognak, amiért így egy kicsivel jobban megismerhetik Önt.

– Inkább annak örüljenek, hogy egyáltalán olvashatnak. Akár engedély nélkül is. Mert, ha nem örülnek, egy sort sem írok többet.

– Megnyugtatom. Nem kell letennie a tollat.

– Tollat ma már nem használok, csak a párnában.

– Nos, akkor fúrja párnába a kezét és írjon, amivel akar. Csak írjon. Változatlan lendülettel.

Kedves barátom és pályatársam, Kisslaki László szerencsétlen balesetet szenvedett, amikor is édesanyja kertjében leesett a fáról. Lévnén, hogy hosszú ideig artista volt, aki több ezerszer ugrált, szaltózott már sokkal magasabbról is, egy kissé mulatságosnak találtam az akkor még általam könnyűnek vélt balesetet. Ezért írtam neki ezt a képzelt riportot. Időközben kiderült, hogy a dolog sokkal súlyosabb, mint ahogy én azt eredetileg képzeltem, márpedig a tréfa még sértés számba is vehető. Hál' istennek kedves barátom azóta már túl van a traumán, sérülést szenvedett sarka gyógyulófélben van, így a humor is szabadjára engedhető. Az ember természete már ilyen. Előbb-utóbb nevet azon, ami nemrég még sírásra készítette. Csak azon ne sírjon soha, amin ma még nevet. (2010. március-áprilisi számunkban jelent meg a Németországban élő Kisslaki László írása a Laki Trióról. A www.hetedhethatar.hu oldalon is olvasható.)

Karádi Kázmér

Belőled

Add nekem a titkok titkát!

A tűz könnyein keresztül,

A köztünk lévő szivárvány lobogását!

Add nekem a hidak hídját!

A mélységeken átívelő,

Eget simogató bódulat csókját!

Add nekem a remegés remegését!

A szívekben robbanó,

Testet borzoló kín enyhülését!

Add nekem magadból magamat!

Hogy a szépségben hadd adjam

Neked, magamból magadat!

Lelkes Miklós

Sötétedő

Egy kéz adott... de Kéz volt,

vagy árny formált kezet?

Adott... s mi volt csak látszat?

S mi az, mit visszavett?

A válasz legényes még,

míg a test fiatal,

s az anyag ígér: hidd el,

hogy csak adni akar!

Később már körülöttem

némák az istenek.

Lehet: néhányuk bölcsebb,

de mindegyik beteg.

A beteg istenektől

félsz már, a néma szó

búsat jelez: világuk

meg nem gyógyítható.

Egy Kéz eltévozázik

Árnyként árnyak felett,

s talán hiszed: megáldja

a könnycseppjeidet.

Taschner Frigyes

Balatoni hullámok

Libbennek, csobbannak,

csillannak, ott futnak.

Surrannak, loccsannak,

trécselnek, suttoznak,

nád között part mentén,

kövek közt, ott bújnak.

A széllel zsémbelnek,

pletykálnak, fecsegnek,

mormolnak, csacsognak,

halkulnak, simulnak.

Messzeség távolán...

csillannak... meghalnak.

Winkler András

Ösztön

A kiskutyámban
egy kobold lakik
és gyakran ugat
olyasvalakit,
akiről érzi:
sosem volt kobold,
amíg élt, csak
csendesesen csaholt.

Emlékszel?

Amikor még
kutya voltam,
Neked udvaroltam.
Amint emberré
haltam
megkerestelek,
és elbúcsúztam
halkan.

Kocsis Tibor Barátság- talanul

A barátság – mint tudjuk! – olyan, mint a szerelem: jön-megy. Míg rá nem találsz az igazira. Ha rátalálsz. Milliárd ember közül néhány százzal, ezerrel megismerkedhetsz. Köztük van-e igaz szerelmed, igaz barátod? Kivételes szerencsével. Ezért tévedünk annyiszor, csalódunk szerelemben, barátságban.

A szó – barátság – is megkopott, eredeti tartalmát jelzőkkel igyekszünk visszaadni. Őszinte, mély, örök barátságról beszélünk, ha a köznapi szóhasználat felszínes jelentését szeretnénk elkerülni.

Igaz barátom soha nem volt. Tudom, lehetett volna, talán kettő is. Két pedagógus.

Egyiküktől pályám elején megtanultam a tárgyilagos (nem elnéző!) türelem bölcsességét: „Senki sem állhat a saját vállára.” Humanitás minden pátoz nélkül.

Másikuk mondata is évtizedek óta visszhangzik bennem: „Szeretem a gyerekeket mind a két vállammal.” Ars poetica. Krisztálytisztza.

Mindkettőjük barátságát vállaltam volna. Útjaink elkerülték egymást. Barátságtalanul gondolok rátok Barátaim.

(Megjelent a szerző *Sárga prózacsokor* című kötetében)

Trebbin Ágost

A pompeii-í őrszem

Sokáig gondolkodtam milyen címet is adjak életem történetének. Rengeteg név és ötlet zakatolt fülemben. Mi lenne a jó és találó? Végül is a „Pompei-i őrszem” címmel maradtam. Úgy illik, hogy most megindokoljam döntésemet.

Krisztus után 79-ben (augusztus 24-én) Itáliában kitört a Vezúv vulkán. A kiömlő láva és hamueső maga alá temette az egykoron gazdagon virágzó

Pompei – Macellum

Pompei városát. Múzeumában az ásatások során megmentett több értékes korabeli edényt, ékszert és használati tárgyat mutatnak be az idevetődő turistáradatnak. Az előkerült értékek annak köszönhetően viszonylagos, mai napig fennmaradó épségüket, hogy a rájuk ömlő hamu és por jó konzerváló szernek bizonyult. A vulkáni salak és hamu alól megkövesedett emberi tetemek is előkerültek, Pompeii elpusztult lakóinak döbbenetes emlék-torzói. A megmerevedett mozdulatok, az eltorzult arcok még őrzik a kínhalál borzadályát.

Nyugtalan éjszakáimon néha eszembe jutnak ezek az ijesztő, szoborszerű tetemek. Kik lehetnek ők? Miért nem menekültek el a végveszély kétségbeesett pillanatában? Talán már idejük sem lett volna erre? Lehet, hogy valamiért visszaszaladtak házaikba? Miért tették kockára az életüket? Kincs volt-e ez a valami, vagy netán egy sikoltozó kisgyermek? Már sohasem fogjuk megtudni.

Nekem egy sajtószerű verzió is eszembe jutott. Őrszemek voltak ők. Pompeii katonák. Nekik nem volt szabad menekülni. Minden körülmények között a helyükön kellett, hogy maradjanak. A lakosok – már aki tehetett – elmenekülhetett, de ők nem tehettek mást.

Az jutott eszembe, hogy én is egy ilyen magamra maradt őrszem vagyok. Valószínűleg nekem sem lesz más választásom, mint pompeii-i sorstársaimnak.

Az életem során menekülhettem volna, de nem tettem, mert a lelkem parancsa maradást írt elő. Egyszerűen nem tehettem mást!

Nem jutott eszembe 1956-ban sem elszaladni a nagyvilágba. Magyarának éreztem magam – nevem ellenére –, aki nem hagyhatja magára azt a földet, amelyből sarjadt.

Nehéz és gyakran cserélt munkahelyeim voltak. Több lehetőségem lett volna magas ívű karrier befutására, de ezért túl nagy árat kellett volna fizetnem. Nagy baj volt az, hogy én is elhittem a demagógiát. A nép vagyonára vigyázni kell! „Ne lopj!” – írta elő a hézagosan belém nevelt vallás parancsa. És én nem loptam, tőlem telhetőleg vigyáztam a reám bízott kisebb-nagyobb értékekre. Még ez lett volna kisebbik probléma, de volt egy nagyobb „bűnöm” is. Azt sem türtem el, amikor más akart lopni. És ez mindig nagy bűnnek számított, ami szinte minden esetben az állásomba került. Vagyis maradhattam volna az állásomban, de mások, nálam „hatalmasabbak” nem így akarták. Végül is az átnyüglődöt, küzdelmes élet után csak kiharcoltam magamnak a minimum nyugdíjat.

Gyakran vigasztalom magam azzal, hogy most is csak így tennék, ha újra kezdeném, és a kicsi nyugdíj is elég, ha az embernek nincsenek túlzott igényei.

Igyekeztem tisztességes családi életet élni. Legtöbbször ez nem volt áldozat, mert feleségemben megtaláltam az eszményi jót, a testi és lelki szerelmet. Két csodálatos gyermekem van, akikben most is sok örömöm és lelki megnyugvásom rejlik. Tehát az őrszem ezen a téren is a helyén maradt.

És mi van még vissza az őrszemnek? Hát a láva, a hamueső és az elhamvasztó lángok.

Trebbin Ágost, az őrszem a helyén maradt. Nem tehetett mást!

42508156121

Motesiky Árpád (Felvidék – Verebély)

Felvidéki vadásznyelv és szellemiség 2. rész

A pozsonyi Hét című kulturális lap főszerkesztő-helyettese, Ozsvald Árpád a kilencvenes évek elején megkért, hogy a lap nyelvemlék rovatába írjak néhány fejezetet a szlovákiai magyar vadászok buzdítására, hogy tegyék magukévá a kifejezéseket magyar nyelven. Tudniillik Szlovákiában a vadászok felkészítése és a vizsgáztatás csak szlovák nyelven folyik mind a mai napig. Bevezetőmben méltatlankodva jegyeztem meg, hogy a felvidéki vadászoknak nincsen fóruma, ahol vadásznyelvünk művelői a nyilvánosság elé léphetnének és az elferdülése ellen, az idegen nyelvből (cseh, szlovák) vett szakkifejezések ellen szót emelhetnének. Érveim közt említem, hogy nincsenek vadászíróink – Gyimesi György kivételével –, mert a nemzetiségi sajtó csak nagyon kis helyet biztosít a magyar szak- és vadászati szépirodalom számára. Tehát riadóztattam, hogy a felvidéki régi szép magyar vadásznyelv lassan-lassan a feledés homályába merül...

A folytatásban gyakorlati dolgokról esett szó, az apróvadás vadászatokon használt kifejezések magyarázatáról, beleértve a fegyverhasználatot és a vadra vonatkozó kifejezéseket. Hangsúlyoztam, hogy a sikeres vadászatoknak fontos szereplője, a vadász leghívebb pajtása a jó vizsla, amely szóratart és szilárd a maga dolgában. Abból különbözik a többi négylábú harapós, ugató rokonától, hogy „eb”, „vadászb” és nem „kutya”. Továbbá nincs szaglása, hanem jó orra van, amellyel szimatol, különösen, ha jó szelet fog. Cirkál a vadász előtt, nem hóbortos, állja a vadat. De vannak röviden, kurtán kereső ebek, aminél már csak az elkalandozó vadászkutya a bosszantóbb. Viszont a teljesen használhatatlan eb az, amelyik megtépi, sőt kikezdi a vadat. Erről leszoktatni nem lehet, de annál könnyebben rákap, ha a vad gereznájának lefejtésekor a friss vadászrészt, aprólékot szeretett és féltett ebünk elé dobjuk.

A harmadik folytatásban a rókáról esett szó. Ez a ravaszdi kis dúvad igen elterjedt Szlovákiában, akad róla bőven írni való. Sok szép szóval illetve a magyar nyelv. Például hosszú farkát vitorlának nevezzük, amelynek legvégső fehér csúcsa a bokréta. Nyaranta a szőrét hányja, ilyenkor rongyosnak mondja a vadász. A nép nyelvében tréfásan balhásnak, ravasznak, feregnek és csalavérnek is nevezik.

Folytatásokban megjelenő írásomnak volt némi visszhangja is. Különösen Dénes György (1923–2007), felvidéki költő szavai örvendeztettek meg, aki gömöri, pelsőci (a természethez közelálló) születésű lévén egyik pozsonyi találkozásunk alkalmával azt mondta, hogy „kitüntettet” figyelemmel olvasta a vadásznyelvről szóló írásaimat, és nem egy rímelő vadász kifejezést ragadott ki belőlük.

Dénes György egyébként szerette a vadászirodalmat és Jurán Vidor munkásságáról az alábbiakat vallotta 1960 márciusában a Hét hasábjain: „Így csak az tud írni, akinek vérében ott zsong a természet örök zenéje, akinek lelkén átszövődik és visszaverődik az éltető fény, aki szereti az életet, s derűs szemmel tekint maga köré. Sok történetben harmadik személlyé lesz az író, ezzel jelzi is, hogy nem ő a fontos, hanem a vadon, a feltárlukozó szépség.”

A magam részéről teljesen egyetértek Dénes György soraival és állítom, hogyha valaki a felvidéki magyar irodalomban a felvidéki szellemiséget keresi, akkor Jurán Vidort (1879–1963) kell olvasni, meg a többiek, a XIX. századiakat: Andrassy Manót (1821–1891), Apponyi Henriket (1885–1935), Balkay Adolfot (1851–1927), Bársony Istvánt (1855–1920), aki alaposan ismerte a Felvidéket, Pozsonyban tanult, a két Forgáchot, Forgách Károlyt (1825–1911) és Forgách Sándort (1814–1894), Nanvay Zoltánt (1840–1922), Illés Nándort (1836–1907), Mátray Gyulát (1855–1937)

és Nozdroviczky Lajost (1862–1943), ámbar Nozdroviczkyt a baranyaiak a magukénak tartják, amit nem is vitatunk el tőlük, a vadászíró életének utolsó szakaszát a Dráva mentén töltötte, a pécsi temetőben pihennek hamvai.

A fenti felvidéki szerzők nevére és műveikre – talán elsőként az újabb időkben Bányai József vadászattörténész törölte le a port. Számomra a „Jeles vadászok a régi Magyarországon” című könyve – a szerző magánkiadásában jelent meg Budapesten, 1996-ban – rendkívüli örömmel volt. A felvidékieken kívül szerepelnek mások is a könyvben, a „rég” Magyarországon szerzőiről, vadászairól van szó. Ahhoz, hogy a könyv anyaga összegyűljön, sziszifuszi munkára volt szükség. Bányai József nevéhez fűződik még két kötet összeállítása. A Terra Print Kiadó által indított: Írások a hajdani vadászvilágból égisze alatt, Illés Nándor, 1997 és Balkay Adolf és Hönig István válogatott munkái 1999-ben jelentek meg. A sorozat folytatása Jurán Vidor relikviái 2000, az író és lapszerkesztő leveleit, kiadatlan kéziratát tartalmazza. Az általam szerkesztett Felvidéki vadászörökség pedig 2003-ban jelent meg. Biztosan meglepődik az olvasó, hogy Felvidéken a magyarok által lakott tenyérnyi területen mennyi humánus vadászíró született.

Megérdemlik, hogy idézzük legalább a nevüket: Nemeskéri-Kis Sándor (1884–1958), Karafiát Máriusz (1858–1940), Herman Ottó (1835–1914), Székács Vince, Thúróczy Tibor (1882–?), Csiba Lajos (1901–1966), Mécs László (1895–1978) és a Vadászlap köré tömörülő tollforgatók. Néhányan önálló kötetekkel is jelentkeztek, de legtöbbjük szerényen megelégedett azzal, hogy a felvidéki vadászok szellemiségének jegyében megjelentette írásait. Íme: Justh Ödön, Pálffy Pál, Bethlenfalvy Ernő, Thúróczy Tibor, Fülöp Dezső, Platzner Frigyes, Lamparter Jenő, Zámorsky Viliam, Slimák Koloman, Gresznáryk László, Matisz László, Újfalusi Egyedi László, Zsilinszky Győző, Nicolini Sándor, Kárpáthy G. Károly, Choma Dezső, Szulovszky Béla, Duba Artur, Stankowsky József és Jurán László. A munkatársak időközben elhunyt tagjai: Jureczky Nándor, Polinszky Béla, Körtvélyesi Dezső, Klonfár Dezső és Varga Tivadar.

A pozsonyi (akkor már Bratislava) Academia Kiadó kiadványaként egy vastag könyv 1935-ben Naše polovníctvo címmel (A mi vadászatunk) 559 oldalon tárgyalta Szlovénia vadászati állapotát és lehetőségeit. A könyv nyelve szlovák volt, de szerzői – Justh Ödön, Pálffy Pál, Duba Artúr, Zsilinszky Győző, Szulovszky Géza, Bethlenfalvy Ernő, Melcsiczky Miklós, Thúróczy Tibor, Jellen János, Jurán Vidor, Knuszt Károly, Thegze László és mások – magyarok voltak. Jogosan állíthatjuk, hogy ritkaságszámba menő esetről van szó, egy szlovák nyelven kiadott, de felvidéki magyar szellemiségben íródott kiadványról van szó.

Akiről eddig még nem esett szó, az Léva szülötte, a tudós, afrikánus, lapszerkesztő Kittenberger Kálmán. Ifjúságát a nagycsaládos szülői házában töltötte, ott szerzett tanítói oklevelet (folytatás a 31. oldalon)

A szerző, Motesiky Árpád a felvidéki Nozdroviczky Lajos sírjánál a pécsi temetőben (Fotó: L. Csépanyi Katalin)

Rónaky Edit

Humor

Így ír(t)unk mi

Rónaky Edit

Főszerkesztőnk Katalin,
segít a lap bajain.

Pesti tagunk: Pista,
Kezében VIP-lista.

György jelleme tölgy,
imádja sok hölgy.

Új regényt írt Jóska,
most hozza a posta.

Megjött Kálmán,
a bélyeges Sámán.

Feri vígan danászik,
s verslábakra vadászik.

Laci nem totózik,
ragyogón fotózik.

Jó barátunk Krisztián,
ríme fürge és vidám.

Megjött Edit is már,
Telik a szókinestár.

Hogyha ír István,
Mohács van a listán.

Arról ír Gábor:
jó a vándortábor.

Megérkezett Attila,
külföldről szól a trilla.

De sokat ír Dezső,
a harcokat leső!

Cini-cini, muzsika,
Erről szól a Zsuzsika.

Mind a két Árpád
Kárpátokat járt át.

András fürge két lába
híreknek jár utána.

Messziről ír Tibor,
verse mindig vidor.

András, Miklós, Klára...
folyik a strófája.

Vadászíró Béla
tolla sose béna.

Mind a két Péter
altat, mint az éter.

Márk, az ifjú titán
babérokat kíván.

Piroska és Kázmér
ezer sort mér százér?

Piri rejtvényt szerkeszt,
nehéz e sok fej-teszt.

Barátunk lett Ágost,
teljes a létszám most.

Fischer úr és stábja
csapatunkat várta.

A honlány nem sajtolhat már
papírt a fából,
csak onlajn lesz látható
a Héthatár mától.

HUMORZSÁK

Szigetvári-Szattinger Krisztián 2/3 oldala Szigetvári János szellemében

Szigetvári-Szattinger Krisztián

Május-júniusi búcsúzó búcsúzó(játék)

Távoli tájegységből érkező katona = Idegen**R**égiós

Mit csinál a méhecske? = **B**ibelődik

Kisiskola = **S**ulipintyó

Mani- és pedikúrszalón = **Sz**épkézláb

Mozdonyhalál = **V**agónia

Identitászavaros hímhal angolul = **B**akfish

Disznóvers sorvégi összecsengése = **R**öffrén

Teknősbéka-buli a szigeten = **G**álapagosz

Mit mondanak annak, akit nem akarnak beengedni az EU

határain belülre? = Nyald ki a **S**chengen!!!

Adogatás-javító teniszműhely = **J**obb **s**zervatórium

Legendás élőlényt formáló = Csodaszarvasgyúró

Nemesi huzakodás = Herceghurca

Hogyan szólalnak meg a dalok a görög oszlopok alatt?

= D-dórban

Hóban húzható népies épület = **Sz**ántalpas ház

Medárd(d)ús megártós rémrímek

Mozitulajdonos

Kínomba

Elmegyek a kínómba!

Berlini közlekedés

Ezt bánom

Hogy elment az S-Bahnom

Lovagkor

Elöttem a matt róna

Oldalamon a matróna

Kivénhedt muzsikusok rigmusa

Mi vagyunk a rock-kanok

Mindjárt belerokkanok

S végezetül

Párbeszéd a pálinkaházban:

– Mit ittál ma?

– Bodzapálinkát, meggypálinkát és barackpálinkát!

– Látom, gyümölcsnapot tartasz!!!

Regényi Ildikó

Mindennap ünnep

Hárommariéknál mindig nagy a forgalom. A legszebb, legjobb savanyúság náluk kapható a piacon. Mindenki csak így emlegeti őket: Hárommariék. Pedig négyen vannak, és a papa: Misi.

Nagymari alig volt tizenhat, mikor Misi elvette, szorgalmasan gazdálkodnak azóta is a vecsési kertben, a legfrissebb apró uborkát ők hozzák évek óta minden hajnalban Pestre. Aztán jöttek a gyerekek sorban, mind lány: Márta, Magdi és utánuk 12 évre Kismari... azóta ők a Hárommariék.

Nagymari gyors és kedves, hol egyik, hol másik asszonylányával felváltva áll, hajlong, emelget, csomagol és mér a pultban.

– Micsoda sor áll maguknál mindig!

– Tetszik tudni, nálunk mindennap ünnep előtt vagyunk. Hol van már megint Kismari?

A legkisebb „Mari” ugyanis alig tízéves, és hétvégeken mindig itt lábatlankodik. Mindent úgy akar csinálni, mint Nagymari-anyu és a nővérei, de olyan nyüzsgéssel szorgoskodik, hogy alig férnek el tőle a pultban. Mártnak jutott eszébe, hogy néha küldjék el ezért-azért, ne legyen láb alatt. De mikor egy alkalommal két óra múlva sem került elő, mindannyian megijedtek. Azóta a saját piros mobilja lóg a nyakában, csak akkor mehet el szokásos felderítő útjaira, ahonnan hozza a híreket:

– A hentes Józsinak monoklija van, este behúztak neki! Nem tudom, kicsoda... és a tojásos Margit néni leejtett egy kartont, de csak tíz tört el... a mézes Julikáéknál meg lehet kapni áfonyát lépesmézzel...

– De hát hol van megint Kismari?

Most is nagy a tömeg a piacon. Két év körüli fiúcska keresi elveszett anyukáját. Sikítozik, sír, vörösre ordítja magát. Próbálják az összeverődött felnőttek megoldani a helyzetet, kérdezik a nevét. Janika, Janika... hol lakik... nem tudja. Van, aki szidja, miért szaladt el a bevásárló kocsii mellől, van, aki rosszalló megjegyzést tesz a felelőtlen édesanyára.

Ekkor furakodik át a felnőttek gyűrűjén egy csillogó szemű, tízéves forma kislány, nyakában piros mobil, karján csíkos szatyorban két kifli. Magához szorítja a zokogó kisfiút, himbálózva dajkálgatja, halkan duruzsolva beszél hozzá. Vállon öleli a hüppögő apróságot:

– Tessék, Janika! Kiflicsücske! Sétálgassunk fel-le, fel-le, gyere!

És sétálgatnak fel-le, fel-le, mintha ezer éve ismernék egymást. A lányka szoroson öleli a kicsi fiút, járkálnak és kiflit majszolnak, ki tudja, mióta? A felnőttek elsietnek. Megy kiki a dolgára, hiszen nem sír már a gyerek... És Kismari meg Janika sétálgatnak, fel-le... Egyszerre fiatal, éles női hang tör át a fejek felett: Janikaa... Janikaa... Futva indulnak a hang irányába, mikor megsörren a piros mobil:

– Merre jársz, Kismari? Anyu keres, indulás!

– Jó, jó! Megyek már, csak adok még egy puszit Janikának!

Ígaza van Nagymarinak: náluk mindennap ünnep van.

L. Csépanyi Katalin

L. Csépanyi Katalin

Mofettával az egészségért

Magyarország egyetlen mofettájának mátraderecskei épületében márciusban kétnapos szakmai tudományos konferenciát tartottak *A Mátraderecskei és a Kovásznai (RO) Mofetta Széndioxid Gyógygázfürdők szerepe az egészségmegőrzésben, a gyógyításban; egészségbiztosítási pénztári támogatásuk* címmel. A konferencia érdekében fővédnökséget vállalt prof. dr. Láng István akadémikus, a szervezők: a Mofettával az Egészségért Országos Szövetség, a Mátraderecskei Mofetta Széndioxid Gyógygázfürdő és Mátraderecske Önkormányzata.

A konferenciát szervezők nevében a Mofettával az Egészségért Országos Szövetség elnöke, dr. Csáky Csaba c. egyetemi docens tájékoztatta lapunkat a rendezvényről:

A mátraderecskei mofetta épülete

A konferencia munkájában aktívan részt vett dr. Nagy Katalin igazgató főorvos az egri reuma kórházból, valamint dr. Rabóczki Anita igazgató főorvos a paradfüdői kórházból. Jelen volt a rendezvényen dr.

Kiss Szilvia regionális szakmai igazgató is, az Egészségbiztosító Pénztár Heves megyei kirendeltség vezetője.

A nemzetközi konferencia jelentős szakmai érdeklődéssel kísérte dr. Bálint Zsuzsanna balneológus, kardiológus vezető főorvos előadását, aki az erdélyi Kovásznán, a Montana gyógykezelőbázisban húsz év alatt szerzett tapasztalatait és a témával összefüggő kutatási eredményeit mutatta be. Erdélyben 5 betegségcsoport – szív-érrendszeri, bőrbetegségek, nőgyógyászati, mozgásszervi, idegrendszeri – gyógyításában alkalmazzák a mofettát.

„Fürdőzés” a széndioxid gyógygázban

Dr. Gyetvai Gyula, a Mátraderecskei Mofetta igazgató főorvosa a cukorbetegség gyógyításában elért eredményeket is ismertette.

A konferencia résztvevői úgy határoztak, hogy az egészségbiztosítás megoldásának vizsgálatát kérik az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosától.

A mofetta elérhetőségei:

3246 Mátraderecske, Mátyás király u. 19/a

Tel.: 36/576-200, fax: 36/576-204

www.mofetta.eu

e-mail: mofetta@mofetta.hu

Az Alexandra kiadó csoport újdonságai

Alice Sebold: Komfortos mennyország
Cartaphilus Könyvkiadó
125×195 mm, 356 oldal, ára: 3600 Ft

Alice Sebold könyve az amerikai megjelenést követően – 2002-ben – rácafoltt mindazokra, akik a szépirodalom iránti érdeklődés hanyatlásától tartottak: nemcsak a horror és a krimi műfajának nagyágyúit utasította maga mögé az eladási listákon, hanem még a felülmúlhatatlannak hitt Potter-gyároson is túltett. Az író első regényét egy fájdalmas diákkori trauma ihlette, a történet annak áttételes, művészi feldolgozása.

Fiorella Nicosia: Gauguin
M-érték Kiadó
170×210 mm, 160 oldal, ára: 3499 Ft

Gauguin életének eszenciája saját elvesztett paradicsomának felkutatása: rátalálás arra a helyre, ahol a művészből meg tud élni, és szabadon élhet szenvedélyének.

A M-érték Kiadó e sorozatával a festészet néhány kiemelkedő, iskolateremtő alakját kívánja bemutatni, sok-sok alkotásuk reprodukciójával, pályaképük megrajzolásával, művészi stílusuk közérthető megvilágításával.

Enrica Crispino: Leonardo
M-érték Kiadó
170×210 mm, 160 oldal, ára: 1999 Ft

A M-érték Kiadó sorozatával a festészet néhány kiemelkedő alakját kívánja bemutatni, sok-sok alkotásuk reprodukciójával, pályaképük megrajzolásával, művészi stílusuk értelmezésével.

A tartalomról: Születési bejegyzés; A kódexek; Tanulóévek, kezdeti sikerek; Az érett művész; A Leonardo-kultusz...

* * *

A kiadó weboldala www.alexandra.hu címen található.

Az év utazási szenzációja:

Eszékről repülővel TUNÉZIA!

Ingyenes transzferrel Pécsről a reptérre, szállodában all inclusive ellátással közvetlenül a tengerparton, repülőjeggyel már:

59 900 Ft + illeték ártól!

TUI Utazási Központ – Sopianae Tours Utazási Iroda
Cím: 7621 Pécs, Ferencesek u. 12.
Tel: +36-72-522-911, 522-912

Quartz Kft. – Pécs, Megyeri út 26.

**Homokértékesítés, inert hulladék lerakása,
tájrendezés, gépi földmunka**
Telefon: 72/ 514-010
E-mail: quartz@t-online.hu

Bázis-Art Generál Kft.

- épületszerkezet-szerelés
- magasépítés
 - lakóépületek
 - csarnokok
 - középületek stb.
- építőmesteri munkák

7627 Pécs, Kanyar u. 60. (Levélcím: 7603 Pécs, Pf. 172.)
Telefon: 72/537-400, fax: 72/537-401

Jéki László

*a rózsák
komplex
függvényei*

LEXIKON

Jéki László kötetei megrendelhetők a kiadónál 2500 forintos áron (Héthatár Bt. Kozármisleny, Mikszáth Kálmán u. 24. 7761, e-mail:

hethatar@t-online.hu), illetve megvásárolhatók az Alexandra boltokban

Jéki László

*Szeressétek
a spagettit!*

LEXIKON

Lenkey István

Bús donnák és más csodák

Kéri Katalin „Nevelés és művelődés” című könyvéről

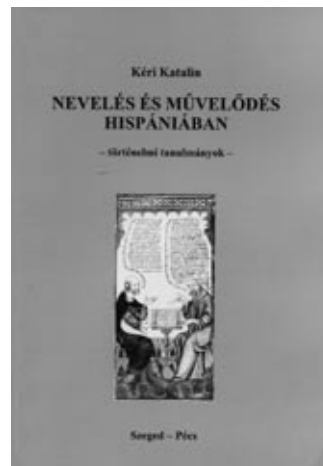
Lenkey
pk

Szerzőtársunk, Kéri Katalin 2009-ben új kötettel lepte meg mindazokat, akik érdeklődéssel olvassák a nevelés- és művelődéstörténet nem közismert területeiről szóló híradásokat. A már általa több ízben bemutatott kedvenc Hispániájába visz el minket, és ott is a VIII. századtól a XX.-ig kalauzolgat a megjelölt témakörben. Tanulmánygyűjteménye válogatás az 1993. és 2009. közötti időszakban különböző periodikákban (így lapunkban, a Hetedhéthatárban is) megjelent írásából, szakmai fórumokon elhangzott előadásából; összesen 18 téma.

Kötetét négy nagy fejezetre tagolta. Ezekben feltárul az iszlám kultúra sokszínűsége, megismerünk tudományrendszerző műveket, fordításokat, könyvtárat, nyelvkönyvet, diáknaplót. Bepillanthatunk a népegészségügy, a tanítóképzés, a gyermekortörténet-kutatás problémáiba. Előítéleteink dőlnek meg, amikor olvasunk a rács mögött, fátyollal takart családanyák muszlim életvezetés szabályait átadó fontos szerepéről, tudós nőkről és tehetséges költőnőkről. Arcképeket rajzol a szerző a hispániai nevelés legjelentősebb személyiségeiről, köztük egy nagy tudású córdobai polihisztorról s egy európai szellemiségű XVIII. századi zaragózi hölgyről: Josefa Amar y Borbónról. Az ő – leánynevelés történetéről beszámoló – műve nem harcos feminista írás, hanem a feleségek, anyák családi harmóniát teremtő szerepének taglalása. Kéri Katalin rámutat, hogy K. Beniczky Irma is hasonló gondolatokat fogalmazott meg

a XIX. század második felében Magyarországon. Számunkra különösen érdekes ez az egybehangzás és Kéri Katalin könyvének „Magyar utazók spanyol tájakon” című fejezete, melyből megtudjuk: milyenek mutatták – a zömmel férfiak tollából kikerülő – útikönyveink a spanyol nőket és világukat: népviseletüket, öltözködésüket, szépítkezésüket. Szemléletük hozzájárult a szenvedélyes szeretőként ábrázolt legyezős, csipkefátyolos spanyol szépségek sztereotípiájának kialakulásához. Szerzőnk rámutat arra a többletre is, amely legalább ennyire jellemző rájuk: szorgalmukra, nagy munkabírásukra, családot összetartó erejükre. Híradásából azt is megtudhatjuk, hogy a korabeli magyar útikönyvek és újságok írásában és képeiben hogyan jelenik meg a XIX. századi spanyolországi cigányság mindennapi élete.

E tudós kutató – aki időben és térben távolra viszi olvasóit – úgy tud írni életmódról, neveléstörténetről, hogy mindenben megfelel a tudományosság kívánalmainak, ugyanakkor érdekfeszítő, élvezetes minden sora. (Szeged-Pécs, 2009. 218 o.)

Motesiky Árpád (Felvidék – Verebély)

Felvidéki vadásznyelv és szellemiség

2. rész

(folytatás a 27. oldalról)

1906-ban. Az intézmény igazgatója testvérbátyja, Katona János volt. Kittenberger Kálmánból sem hiányzott a felvidéki szellemiség, amit eltiporni nem lehet. Amikor a Héttől megbízást kaptam híres vadászíróink bemutatására, Kittenberger Kálmánnal kezdtem a sorozatot, majd folytattam Bársony Istvánnal, Mikszáth Kálmánnal, Nagy Endrével, Tildy Zoltánnal és Gyimesi Györggyel. Igen, Nagy Endre is szerepelt a sorozatban, lévén nagyapja pozsonyi iskolaigazgató, felesége pedig a nagysurányi Hatvani család sarja.

Visszakanyarodván Kittenberger Kálmánhoz, a Vadász Könyvklub javaslatára, a lévai Reviczky Társaság ösztönzésére, Léva városatyái magukévá tették, hogy Kittenbergerről utcát nevezzenek el. Az eseményre 2001. október 12-én került sor, egybekötve az íróról és munkásságáról szóló előadásokkal és emléktárgyait bemutató kiállításal. Ebből az alkalomból jelent meg a Lévától Nagymarosig – Kittenberger Kálmán élete és munkásság című kötet, kiadója a budapesti TerraPrint Kiadó. A TerraPrint Könyvkiadóról annyit, hogy igazgatója Tálosi István (1927–2001) volt, a vadászati Könyvklub Egyesület elnöke. Az igazgató, egyben a könyvkiadó tulajdonosa, a kiadásokon kívül támogatta a képzőművészeket, festőket, grafikusokat is. Tálosi István szerette a Felvidéket, többször is megfordult nálunk. Úgy is, mint vadász, de úgy is, mint irodalmár. 1996-ban vendége volt a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Irodalmi Kávéháznak. Kapcsolatunk eredményeként a kiadónál jó néhány felvidéki vadászíró kötetét jelent meg. Köztük Jurán Vidor posztumusz könyvei, de írt könyvet a kiadónak Gyimesi György is.

Róla el kell mondanunk, hogy a múlt században, a hatvanas és a kilencvenes évek között a Felvidék legtermékenyebb vadászírója volt. Könyvei több ezer példányban jelentek meg és megjelenésük után néhány hónappal el is fogytak. Ezért történhetett, hogy Gyimesinek évente vagy kétévenként megjelent egy-egy kötete. Olvasták a nem vadászok is. Miben rejtett sikere? Elsősorban abban, hogy Gyimesi György orvos, kórházigazgató – ma már természetesen nyugdíjas – azon a szép bodroglózi nyelven írt, amely talán a legszebb dialektus a Kárpát-medencében.

Sokszor és sokat halljuk, hogy a vadászirodalom nem megbecsült műfaja az irodalomnak. Annyi bizonyos, hogy vannak, akik nem tudni milyen oknál fogva ellenzik a vadászirodalom kiadását, a vadászírókat pedig másodrangú íróknak tartják. Pedig voltam én már olyan könyvvásáron, ahol a Kossuth-díjasnak nem fogyott egyetlen könyve sem, a vadászírónak pedig már fájt a keze a dedikálástól. Nem mondom, hogy ez jó jelenség, csupán megemlítem, hogy ez is benne rejlik a felvidéki magyar szellemiségben.

* * *

Barátunk és szerzőtársunk fenti írása a *Járomfa, mozzány, nő-tövény... A nyelvújítás során született szaknyelvünk „szokott és szokatlan” szavai* című konferencián hangzott el, 2009. december 3-án, Budapesten, a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban.

Hosszú távú éghajlati prognózis

Június – Nyárelő, Szent Iván hava

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
	1	2	3 ♠	4 ☉	5 ♠	6
7	8	9 L	10 ♠	11 ♠	12 ☉	13
14	15	16	17 ♠	18 ♠	19 ☉	20
21	22	23	24 ♠	25 ♠	26 ●	27
28	29 ♠	30 ♠				

Kéri János

- ☉ Első negyed ○ Újhold ☼ Köd
 ☉ Utolsó negyed ♠ Csapadék * Hó
 ● Telihold L Lehülés

Megjegyzés: Az újhold (○) előtt és közben hidegfronti hatás várható.
 A telihold (●) előtti napokban és közben melegfronti hatás várható.

Havi ételajánlat

Mézes csók

Kéri Jánosné

Hozzávalók: 3 evőkanál méz, 14 dkg cukor, 27 dkg liszt, 2 egész tojás, 1 késhegynyi szódaiparabóna, fél citrom leve és héja, ízlés szerint fahéj, szegfűszeg.

Elkészítése: A hozzávalókat alaposan összedolgozzuk, legalább fél napra hűtőszekrénybe tesszük. Kikent, kilisztezett sütőlemeze diónyi gombócokat teszünk, egymástól távol, mert nőni fognak. Forró sütőben világosra sütjük, vigyázva, nehogy megbarnuljanak.

KÉRI JÁNOSNÉ (Nagyvenyim)

Malenkij robot – mentő

A Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre hiánypótló tanulmánykötetet jelentetett meg múlt év őszén. Hiánypótló, mert azokról az eseményekről szól, amikről évtizedekig a szülei, nagyszülei, ismerőseik mélyen hallgattak, a hatalom retorziójától félve. A Malenkij robotra elhurcoltak utolsó „lármafái”, azok az utolsó sváb, magyar idős néni és bácsik, akik szerencsésüknek köszönhetően életben maradtak, lassan már kifelé járnak a földi életből.

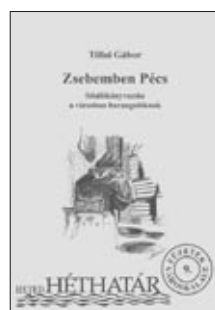
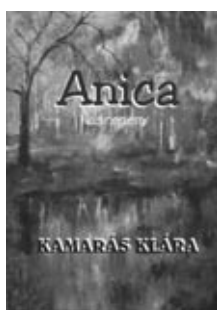
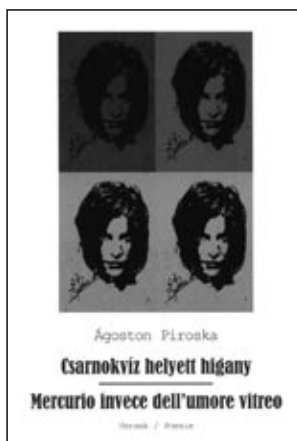
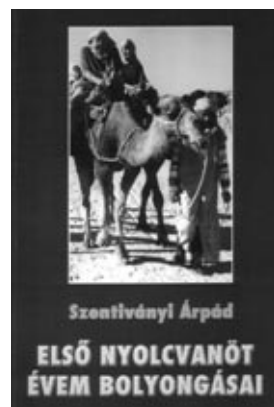
„A kollektív bűnösség és a kollektív büntetés jegyében embertelen módon és körülmények között hurcolták el őket, úgynevezett jóvátételi munkára, több évre. Elsősorban a szovjetunióbeli Donyec-medencébe, az Uralba, s a Kaukázusba. Egyetlen bűnik német, vagy magyar származásuk volt. Sokan meghaltak közülük, sokan nem térhettek haza szülőföldjükre. Sokan hazatérve már idegeneket találtak a szülői házban, mert családjukat elűzték.” – Íme pár sor a bevezetésből, Matkovits-Kretz Eleonóra tollából.

Alig több mint félszázadnyi idő. A bomlott huszadik század rémtettei még ma is kísértik a túlélőket. A kötet tanulmányait négy kutatóközpont (Beregszász, Budapest, Pécs, Szeged) munkatársai állították össze. Több színes illusztrációval dokumentálják egy tíznapos ukrainai expedíció eseményeit, ahol az utódok magyarázatot kerestek egy embertelen rendszer döntéseire. Az Európai Unió pályázat által támogatott – német és angol nyelvre is lefordított tanulmányokat tartalmazó – könyvben megszólal több tolnai, baranyai, dél-alföldi, Budapest környéki, kárpátaljai túlélő. A kötetben több oldalról is próbálják megvilágítani a deportálás tényét, lélektanát. Együtt dolgozik történész, pszichológus, szociológus, kutató. És nem utolsósorban az utódok, a leszármazottak, akik dr. Havasi János ajánlásából idézve „tartoznak ezzel elődeiknek és utódaiknak egyaránt”.

Szomorú, nyomasztó olvasmány, de hiánypótló. Akadály a feledés útjába.

BANDI ANDRÁS

Könyvajánlónk

Ez a Hetedhéthatár 250. száma

web-oldalunk:
www.hetedhethatar.hu